

Төв аймгийн Засаг даргын дэргэдэх
статистикийн хэлтэс

**ТӨВ АЙМГИЙН
АЖ ҮЙЛДВЭР, БАРИЛГА,
ХУДАЛДАА, ТЭЭВЭР, ХОЛБООНЫ
САЛБАРЫН СУДАЛГАА**

2018
2018

Удиртгал

Судалгааны зорилго:

- Аймагт Аж үйлдвэр, Барилга, Ахуй үйлчилгээний салбар үүсэж хөгжсөнөөс хойш өнөөг хүртэл ямар түвшинд байгаа, түүний хөгжлийг тоон үзүүлэлтээр харах, аймаг сумдын удирдлагын түвшинд бодлого боловсруулахад ашиглах зорилготой.

-Төв аймгийн Аж үйлдвэр, Барилга, Ахуй үйлчилгээний салбарын үзүүлэлт улс болон бусад аймгуудтай харьцуулахад ямар түвшинд байгаа, аймгийн эдийн засаг нийгмийн хөгжилд эдгээр салбар хэр зэрэг хувь нэмэр оруулж байгааг харуулахад гол зорилго оршино.

Судалгааны агуулга:

1. Аж үйлдвэрийн салбарын үүсэл хөгжил
2. Аж үйлдвэр, барилга, үйлчилгээний салбарын өнөөгийн байдал

Нэг. Аж үйлдвэрийн салбарын үүсэл хөгжил

Аж үйлдвэрийн салбарын үйл ажиллагаа нь бусад хүчин зүйлээс илүүтэйгээр хүн амын хэрэглээ, дэд бүтцийн хөгжил, ашигт малтмалын нөөц зэргээс илүү хамааралтай юм. Гэхдээ уул уурхайн салбар нь байгалийн байршил, түүний нөөц бололцоо, техник технологийн байдлаас илүү шалтгаална гэж үздэг. Дэлхийн улс орнуудын нэгэн адил манай улсын эдийн засгийн хөгжилд аж үйлдвэрийн салбар нь ихээхэн чухал байр эзэлдэг салбаруудын нэг юм. Аж үйлдвэрийн нийт үйлдвэрлэлтийн хэмжээнд бүтээгдэхүүний биет хэмжээ, үнэ гэсэн хоёр хүчин зүйл нөлөөлдөг бөгөөд бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн нөлөөллийг арилгаж, зөвхөн үйлдвэрлэлийн өсөлтийг тодорхойлох зорилгоор статистикийн практикт үйлдвэрлэлийн индексийг ашиглахыг зорилоо. Нийслэл хотын хүнсний хэрэгцээнд мах, төмс, сүү, хүнсний ногоо, хөдөө аж ахуйн бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд нийлүүлдэг гол аймгийн нэг юм.

Анх манай аймагт 1940 онд 15 ажиллагсадтай модон эдлэл, гутал, төмөр эдлэл, тоосго, давс зэрэг 6 нэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэдэг үйлдвэрлэлийн хоршоолол нэртэй үйлдвэрийн улсын байгууллага байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа эрхэлж байсан бол төвлөрсөн төлөвлөгөөт эдийн засагтай, эдийн засгийн оргил үе болох 1990 онд Хүнсний үйлдвэр, ахуй үйлчилгээний газар зэрэг 2301 ажиллагсад бүхий 8 үйлдвэрийн газар 51 нэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байсан.

ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Бүтээгдэхүүн гэж үйлдвэрлэлийн үр дүнд бий болсон бараа, үйлчилгээг хэлнэ.

Нийт үйлдвэрлэл (тухайн оны үнээр) тайлант хугацаанд шинээр үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний нийт дүнг хэлнэ.

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн гэж тайлант хугацаанд үйлдвэрлэсэн салбарын үйлдвэрлэлийг төлөөлөхүйц бүтээгдэхүүнийг хэлнэ.

Бүтээгдэхүүний борлуулалт гэж тайлант хугацаанд худалдсан буюу бусдад зориулж гүйцэтгэсэн ажил үйлчилгээг хэлнэ. Нийт борлуулалтад тухайн үйлдвэрлэлийн болон үйлдвэрлэлийн бус бүтээгдэхүүн ажил үйлчилгээний борлуулалтад орно. Хэрэв захиалагч бүтээгдэхүүнийхээ төлбөрийг урьдчилан төлсөн бол уг бүтээгдэхүүнийг борлуулагдсан гэж үзнэ.

Аж үйлдвэрийн борлуулалт гэж зөвхөн үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний борлуулалтыг хамруулна. Энд үйлдвэрлэлийн бус бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үндсэн хөрөнгө, түүхий эд материал зэргийн худалдан борлуулсан хэмжээг хамруулахгүй.

Нэмэгдэл өртөг гэж нийт гаргалтаас завсрын хэрэглээг хассан дүнг хэлнэ. Нийт үйлдвэрлэлийг үндсэн үнээр, завсрын хэрэглээг худалдан авагчийн үнээр үнэлнэ.

Завсрын хэрэглээ гэж үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад орц болж зарцуулагдсан бүтээгдэхүүний зардал (худалдан авсан барааны өртгөөс жилийн эцсийн нөөцийн өөрчлөлтийг хасна) болон үйлчилгээний төлбөрийг хэлнэ.

Хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн (дуусаагүй үйлдвэрлэл) гэж зах зээлд нийлүүлэхэд үйлдвэрлэл нь хараахан дуусаагүй бэлэн бус бүтээгдэхүүнийг хэлнэ.

Ажиллагч гэж цалин хөлс, орлого олох зорилгоор эдийн засгийн үйл ажиллагаанд оролцож, хөдөлмөр эрхлэлтийн статуст хамрагдаж буй иргэнийг хэлнэ. Ажил эрхлэлттэй холбоотой ойлголт, тодорхойлолт нь хөдөлмөрийн статистикт ашигладаг ойлголт, тодорхойлолттой адил байна.

Ажилласан цаг гэж ажиллагчид (цалин хөлстэй ажиллагч болон цалин хөлсгүй ажиллагч)-ийн ажилласан цагийг хэлнэ.

Үндсэн үнэд аливаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үйлдвэрлэлд гарсан зардал, ашгаа тооцон багтаасан үнийг үндсэн үнэ гэнэ. Үндсэн үнэд татварыг оруулж тооцохгүй ба татаасыг оруулж тооцно.

Үйлдвэрлэгчийн үнэ нь үндсэн үнэ дээр бүтээгдэхүүний борлуулалтад ногдуулдаг бараа, үйлчилгээний татвар (нэмэгдсэн өртгийн татвараас бусад) б болон тээвэр, худалдааны нэмэгдлүүдийг нэмж, татаасыг хасч тооцсон үнийг хэлнэ.

Зах зээлийн үнэ буюу худалдан авагчийн үнэ нь үйлдвэрлэгчийн үнэ дээр бүтээгдэхүүний борлуулалтад ногдуулдаг нэмэгдэл өртгийн албан татварыг нэмж тооцсон үнийг хэлнэ.

Үйлдвэрлэлийн индекс гэж үнийн өөрчлөлтийн нөлөөллийг арилгасан биет хэмжээний өөрчлөлтийг илэрхийлэх индексийг хэлнэ.

Үйлдвэрлэгчийн үнийн индекс гэж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний үнийн (үйлдвэрлэгчийн үнээрх) өөрчлөлтийг илэрхийлэх индексийг хэлнэ.

Улирлын нөлөөллийг арилгах гэдэг нь хугацааны цуваан дахь улирлын шинж чанартай нөлөөллийг арилгах статистик арга юм.

Богино хугацааны үзүүлэлтэд сар, улирлын давтамжаар тооцогдож буй үзүүлэлтийг хамруулна.

ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Аж үйлдвэрийн салбарт эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал (ISIC 3.1)-ын дагуу уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр, боловсруулах аж үйлдвэр, цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл, усан хангамжийн гэсэн гурван дэд салбарыг хамруулан авч үздэг. Салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн хэмжээг тооцоходоо үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний тоо хэмжээг үндсэн буюу үйлдвэрлэгчийн үнээр тооцдог бөгөөд бэлэн бүтээгдэхүүн, дуусаагүй үйлдвэрлэлийн өөрчлөлтийг мөн үнэлж тусгадаг. Нийт үйлдвэрлэлээс бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд зарцуулсан зардлын хэмжээг хасч, тайлант хугацаанд шинээр бий болсон нэмэгдэл өртгийн хэмжээг дэд салбаруудаар тооцож байна. Аж үйлдвэрийн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн хэмжээг тооцох мэдээллийн эх үүсвэр нь бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй аж үйлдвэрийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааны тайлан болон холбогдох захиргааны статистик мэдээлэл болно. Мэдээллийг сарын болон жилийн давтамжтайгаар авч доорх үзүүлэлтүүдийг тооцдог.

Сарын давтамжтайгаар: *“Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн сарын мэдээ”-ний маягтаар үйлдвэрийн газрын тухайн сарын болон оны өссөн дүнгийн мэдээллийг биет хэмжээ, үнийн дүнгийн мэдээллээр цуглуулан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг оны үнээр; бүтээгдэхүүний нийт борлуулалт, үүнээс гадаад, дотоодын борлуулалт, нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, зарим гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний тухайн сард борлогдоогүй үлдэгдэл, ажиллагчдын тоо, үүнээс ажилчдын тоо зэрэг үзүүлэлтийг тооцдог.*

Жилийн давтамжтайгаар: *“Аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааны дэлгэрэнгүй мэдээ”, “Аж ахуйн нэгж байгууллагын үйл ажиллагааны хураангуй мэдээ” гэсэн маягтуудаар тухайн жилийн эхний болон эцсийн үлдэгдэл, орлого, худалдан авсан барааг дахин борлуулснаас олсон орлого, үйлдвэрлэлд зарцуулсан түүхий эд, материал, үйлдвэрлэлийн бусад зардал, ажиллагчдын цалин, татвар, татаас зэрэг орлого, зарлагын дэлгэрэнгүй мэдээллийг цуглуулан нийт гаргалт, завсрын хэрэглээ, аж үйлдвэрийн салбарын нэмэгдэл өртгийг тооцдог.*

Оршил

Аливаа улс орны хөгжлийн гол түлхүүр нь аж үйлдвэрийн хөгжил байдаг. Аж үйлдвэрийн салбар нь төрийн болон хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаанд түшиглэсэн, өндөр бүтээмжтэй дэвшилтэт техник технологи нэвтрүүлэх, өрсөлдөх чадвар бүхий экспортыг дэмжих, импортыг орлох бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангах Монгол улсын хөгжлийн тэргүүлэх салбар юм.

2018 оны байдлаар 3 улсын үйлдвэрийн газар, 55 хувийн аж ахуй нэгжүүд нийт 1716 ажиллагсадтайгаар 121.6 тэрбум төгрөгийн 80 нэрийн аж үйлдвэрийн салбарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, хөдөлмөрийн бүтээмж 45.6 сая төгрөг болжээ. 2010 оны зэрэгцүүлэх үнээр тооцсоноор нийт үйлдвэрлэлт өмнөх оноос 29.3 хувиар буурч, ажиллагсадын тоо 1.5 хувиар өсөв. Аж үйлдвэрийн нийт үйлдвэрлэлийг тооцоход 1967, 1986, 1995, 2000, 2005 оныг зэрэгцүүлэх үнийн суурь болгож байсныг 2017 оны 1 дүгээр сараас эхлэн 2010 оны үнийг суурь болгосон. Аж үйлдвэрийн салбарын 80 орчим нэр төрлийн бүтээгдэхүүнийг сар бүрийн мэдээлэлд хамрууллаа.

Манай аймгийн аж үйлдвэрийн салбарт 80 орчим нэр төрлийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байгаагаас алт, шохойн чулуу, угаасан ноос, сувагжуулалт, түгээсэн цэвэр ус, төмрийн хүдэр, монгол дээл, сүлжмэл эдлэл, талх, нарийн боов, эсгий гутал, ажлын хувцас, ундаа рашаан зэрэг гол нэр төрлийн 15 бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн хэмжээ нийт үйлдвэрлэлтэд 90 гаруй хувийг эзэлдэг.

Хоёр. Аж үйлдвэр, барилга, үйлчилгээний салбарын өнөөгийн байдал

Аймагт бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж байгууллагын тоо

Аймгийн хэмжээнд 2018 онд 2190 аж ахуйн нэгж бүртгэлтэйгээс үйл ажиллагаа явуулж байгаа нь 1306 аж ахуйн нэгж байгууллага, үйл ажиллагаа явуулаагүй 884 аж ахуйн нэгж байгууллага бүртгэгдэв.

Үйл ажиллагаа явуулж байгаа хуулийн этгээд, аж ахуйн нэгж байгууллагын тоо, салбарын ангилалаар

ХУГАЦАА	2015	2016	2017	2018	<u>2018%</u> <u>2017%</u>
БҮГД	1125	1221	1267	1306	103.1%
Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт	322	341	348	349	100.3%
Боловсруулах үйлдвэр	7	9	8	11	137.5%
Уул уурхай, олборлох үйлдвэр	65	71	77	83	107.8%
Цахилгаан хий	4	4	4	4	100.0%
Барилга	31	32	33	33	100.0%
Бөөний жижиглэн худалдаа, гэр ахуйн барааны засвар	155	177	195	206	105.6%
Зочид буудал, зоогийн газар	29	34	36	33	91.7%
Тээвэр агуулахын аж ахуй, холбоо	28	32	36	39	108.3%
Санхүүгийн гүйлгээ хийх үйл ажиллагаа	20	22	22	24	109.1%
Үл хөдлөх хөрөнгө, түрээс бизнесийн	30	36	39	39	100.0%
Төрийн удирдлага, батлан хамгаалах даатгалын	52	54	51	52	102.0%
Боловсролын салбарын үйл ажиллагаа	87	89	89	92	103.4%
Эрүүл мэнд нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	151	156	158	159	100.6%
Нийгэм бие хүнд үзүүлэх бусад үйлчилгээ	144	164	171	182	106.4%

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын регистрийн санд 2018 онд 2190 аж ахуйн нэгж, байгууллага бүртгэлтэй байгаагийн 1306 буюу 59.6 хувь нь үйл ажиллагаа явуулжээ. Регистрийн санд бүртгэлтэй, үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын 353 буюу 27.0 хувь нь Зуунмод суманд, 349 буюу 26.7 хувь нь хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас, ан агнуурын салбарт үйл ажиллагаа эрхэлжээ.

Байгууллагын регистрийн санд бүртгэлтэй ААНБ үйл ажиллагаа эрхлэлтийн байдлаар сумдаар

Сумд	Үйл ажиллагаа явуулж байгаа	Үйл ажиллагаа эхлээгүй байгаа	Үйл ажиллагаа түр зогсоосон	Үйл ажиллагаа бүрэн зогсоосон	Бусад	Нийт
Алтанбулаг	29	8	9	1		47
Аргалант	29	5	8	1	2	45
Архуст	16	4	2			22
Батсүмбэр	56	35	18	2	1	112
Баян	21	4	3			28
Баяндэлгэр	17	2	4	1		24
Баянжаргалан	10	3	4	1	1	19
Баян-Өнжүүл	24	8	5			37
Баянхангай	14	1	18	2	1	36
Баянцагаан	22	7	6			35
Баянцогт	29	3	6	1	3	42
Баянчандмань	71	21	20	1		113
Борнуур	64	10	28	9	3	114
Бүрэн	20	12	3	2		37
Дэлгэрхаан	12	1	2			15
Жаргалант	92	20	29	1	5	147
Заамар	59	44	31	1	1	136
Зуунмод	353	171	120	9	6	659
Лүн	33	8	8	2		51
Мөнгөнморьт	29	7	5	2		43
Өндөрширээт	30	4	3	3		40
Сүмбэр	48	4	6	1		59
Сэргэлэн	28	8	17			53
Угтаалцайдам	42	5	13	2		62
Цээл	68	6	2	4	3	83
Эрдэнэ	49	8	15		1	73
Эрдэнэсант	41	7	8	2		58
Дүн	1306	416	393	48	27	2190

Үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААНБ сумдаар, хариуцлагын хэлбэрээр

Сумд	Хувьцаат компани	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани	Бүх гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	Зарим гишүүд нь хариуцлагатай нөхөрлөл	Хоршоо	Төрийн өмчит үйлдвэрийн газар	Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар	Төсөвт байгууллага	Төрийн бус байгууллага	Бусад	Нийт
Алтанбулаг		13			3			6	6	1	29
Аргалант		15			2		1	5	6		29
Архуст		9			1			5	1		16
Батсүмбэр	1	32	1		7			7	7	1	56
Баян		9			4	1		7			21
Баяндэлгэр		6			4			5	2		17
Баянжаргалан		2		2	1			5			10
Баян-Өнжүүл		11			2			5	6		24
Баянхангай		6			3			5			14
Баянцагаан		12			5			5			22
Баянцогт		15			5			5	3	1	29
Баянчандмань	2	38	1	1	8			7	14		71
Борнуур	1	38	4	2	6	1		5	7		64
Бүрэн		11			3			6			20
Дэлгэрхаан		5			1			5	1		12
Жаргалант		58	5	2	8			9	10		92
Заамар		42			6			9	2		59
Зуунмод	3	231	6	2	6		2	44	58	1	353
Лүн		19			5	1		6	2		33
Мөнгөнморьт		12			6			6	5		29
Өндөрширээт		9		2	5			5	9		30
Сүмбэр	2	28			8			5	5		48
Сэргэлэн		13	1	1	3			5	5		28
Угтаалцайдам		29		1	3			6	3		42
Цээл		43	5	7	3			6	4		68
Эрдэнэ		31	1	1	3			7	5	1	49
Эрдэнэсант	1	21		1	7			5	6		41
Дүн	10	758	24	22	118	3	3	196	167	5	1306

АЖ ҮЙЛДВЭР

1. Аймгийн эдийн засагт аж үйлдвэрийн салбарын эзлэх хувь

Аж үйлдвэрийн салбар нь аймгийн эдийн засгийн хөгжилд голлох байр суурь эзэлдэг салбар юм. Манай аймаг 2018 оны байдлаар 1.3 мянган аж ахуйн нэгж, байгууллага идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаагийн 10.0 хувь нь аж үйлдвэрийн салбарынх юм. Манай аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 177.5 тэрбум ₮ буюу 29.9 хувийг тус салбар эзэлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, оны үнээр, сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалаар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН ДҮН	21626.0	35263.3	35277.0	44191.8	88982.0	128346.8	136364.4	169842.1	171677.5	101.1% ↑
B Уул уурхай, олборлолт	803.4	3366.5	2563.4	994.0	34302.1	65694.9	72562.7	97593.1	98102.7	100.5% ↑
C Боловсруулах үйлдвэрлэлт	19659.0	30704.0	30985.5	41531.9	52110.7	59849.5	61417.6	69719.4	70456.2	101.1% ↑
D Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1020.8	1103.5	1565.0	1448.9	2241.7	2434.5	2030.2	2168.4	2660.8	122.7% ↑
E Ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	142.8	89.3	163.1	217.0	327.5	367.9	353.9	361.2	457.8	126.7% ↑
Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлд тухайн салбаруудын эзлэх хувийн жин										
АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН ДҮН	12.2%	16.4%	12.7%	11.8%	18.8%	23.7%	26.7%	33.3%	28.9%	-4.4% ↑
B Уул уурхай, олборлолт	0.5%	1.6%	0.9%	0.3%	7.2%	12.1%	14.2%	19.1%	16.5%	-2.6% ↑
C Боловсруулах үйлдвэрлэлт	11.1%	14.3%	11.1%	11.1%	11.0%	11.0%	12.0%	13.7%	11.9%	-1.8% ↑
D Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	0.6%	0.5%	0.6%	0.4%	0.5%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.0% ↑
E Ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	0.1%	0.0%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.0% ↑

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Аж үйлдвэрийн салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 368.2 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 52.9 хувийг уул уурхай олборлох аж үйлдвэр, 45.2 хувийг боловсруулах аж үйлдвэр, 1.7 хувийг цахилгаан хий уур агааржуулалт, 0.2 хувийг ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагааны дэд салбаруудад тус тус үйлдвэрлэжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/холимог орлого
АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН ДҮН	368279.1	196601.6	171677.5	13721.8	5910.6		152045.1
B Уул уурхай, олборлолт	194840.7	96738.0	98102.7	8557.7	4491.5		85053.5
C Боловсруулах үйлдвэрлэлт	166416.3	95960.1	70456.2	2670.8	472.0		67313.5
D Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	6349.9	3689.2	2660.8	2225.7	783.2		-348.2
E Ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа	672.2	214.3	457.8	267.7	163.9		26.3

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

2. Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр

Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбар нь аж үйлдвэрийн салбарт томоохон хувийн жин эзэлдэг чухал салбар юм. Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбарын голлох бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэр төрлөөр буюу олон улсын эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангилал 4.0-р дараах 5 дэд салбарт ангилна.

1. Нүүрс олборлолт
2. Газрын тос олборлолт
3. Металлын хүдэр олборлолт
4. Бусал ашигт малтмал олборлолт
5. Уул уурхай олборлолтын туслах бусад үйл ажиллагаа

Сүүлийн жилүүдэд уул уурхай, эрдэс баялгийн салбар хурдацтайгаар хөгжиж, Монгол улсын эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын нэг болж байна. Стратегийн ач холбогдол бүхий томоохон ашигт малтмалын орд, газрууд эдийн засгийн эргэлтэд орсон нь уул уурхайн салбарын үйлдвэрлэлийг цаашид өсөх нөхцлийг бүрдүүлдэг.

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэлд уул уурхай, олборлох үйлдвэрийн салбарын эзлэх хувь 2018 онд 52.9 хувийг эзэлж 2017 оноос 6.4 пунктээр өсөв.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	Бүтээгдэхүүний цэвэр татвар	ашиг/холимог орлого
В Уул уурхай, олборлолт	194840.7	96738.0	98102.7	8557.7	4491.5	0.0	85053.5
05 Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	22561.2	20616.8	1944.4	532.0			1412.4
07 Металлын хүдэр олборлолт	168402.2	73402.1	95000.1	7163.0	4329.5		83507.6
08 Бусад ашигт малтмал олборлолт	1480.9	906.3	574.6	538.0	162.0		-125.4
09 Уул уурхай, олборлолтын туслах үйл ажиллагаа	2396.4	1812.8	583.6	324.7			258.9

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Уул уурхай, олборлох үйлдвэрийн салбарын ДНБ-ий 86.4 хувийг металлын хүдэр олборлолт, 11.6 хувийг чулуу, хүрэн нүүрс олборлолт, 1.2 хувийг уул уурхайн олборлолтын туслах үйл ажиллагааны, 0.8 хувийг бусад ашигт малтмалын олборлолтын дэд салбар бүрдүүлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, оны үнээр, сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалын дэд салбараар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
В Уул уурхай, олборлолт	803.4	3366.6	2563.4	994	34302.1	65694.9	72562.7	97593.1	98102.7	100.5% ↑
05 Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт		306.7	222.2	302.7					1944.4	↑
07 Металлын хүдэр олборлолт	405.9	3046.3	2394.6	626	34103.5	65319.7	72128.4	96831.2	95000.1	98.1% ↓
08 Бусад ашигт малтмал олборлолт	397.5	13.6	-67.7	65.3	197.2	135.5	126.8	-26	574.6	-2210.0% ↑
09 Уул уурхай, олборлолтын туслах үйл ажиллагаа			14.3		1.4	239.7	307.5	787.9	583.6	74.1% ↓

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

2.1 Алт олборлолт

Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль 2009 онд батлагдан, хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор алтны үйлдвэрлэлийн хэмжээ харьцангуй буурч байсан билээ. Засгийн газраас алтны олборлолтыг дэмжиж хууль эрхзүй, татварын таатай нөхцөл бүрдүүлснээр 2014 оноос үйлдвэрлэл өссөн. Цаашид ч алт олборлолтыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай хэмээн үзэж, 2016 онд Сангийн яам, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Монгол банкны хамтарсан ажлын хэсэг байгуулагдан, “Алт-2” хөтөлбөрийг боловсруулж, 2017 оноос хэрэгжүүлэхээр ажиллажээ. (Ашигт малтмал, газрын тосны газар)
Алт олборлолт 2018 онд 1158.1 кг болж, өмнөх оноос 229.7 кг-аар буюу 24.7 хувиар, 2015 оноос 97.6 кг буюу 9.2 хувиар, 2012 оноос 1148.3 кг буюу 117.2 дахин өслөө.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Алт	Gold	кг	kg	9.8	5.7	575	1060.5	689.5	928.4	1158.1	124.7% ↑

а. Бусад ашигт малтмал олборлолт

Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн зарим гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг өмнөх онтой харьцуулахад 2018 онд шохойн чулуун олборлолт өсөж, гянтболдын баяжмал, төмрийн хүдэр, хайлуур жоншны баяжмал буурлаа.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр	Mining and duarring										
Шохойн чулуу	Lime stone	тн	tons	5400.0	10400.0	265.0	4597.0	12360.9	22832.5	109735.0	480.6 ↑
Төмрийн хүдэр	Iron ore	тн	tons			5647.0	3800.0	13203.0	15600.0	0.0	0.0 ↓
Гянтболдын баяжмал	Tangsten concentrate	тн	tons	660.0	106.3	604.2	374.0	216.0	351.0	178.9	51.0 ↓
Хайлуур жоншны баяжмал	Fluor spar concentra	тн	tons	13800.0	9800.0	29662.0	12900.0	15234.0	8700.0	2247.0	25.8 ↓

3. Боловсруулах аж үйлдвэр

Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарт дараах дэд салбаруудыг багтаан авч үздэг.

- Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Ундааны үйлдвэрлэл
- Тамхи үйлдвэрлэл
- Нэхмэлийн үйлдвэрлэл
- Хувцас үйлдвэрлэл
- Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт
- Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
- Хэвлэх, дуу бичлэгийн хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа
- Кокс болон газрын тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүний үйл ажиллагаа
- Хими, химийн төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Эм, эм бэлдмэл, химийн болон ургамлын гаралтай эмийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

- Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл
- Металл үйлдвэрлэл
- Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Компьютер, электроник болон хараа зүйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
- Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл
- Дээрх дэд салбарт ороогүй бусад машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
- Моторт авто тээврийн хэрэгсэл, чиргүүл, хагас чиргүүл үйлдвэрлэл
- Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
- Тавилга үйлдвэрлэл
- Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл
- Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар үйлчилгээ

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, оны үнээр, сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалаар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
С Боловсруулах үйлдвэрлэл	19658.9	30704.0	30985.7	41531.7	52110.8	59849.6	61417.6	69719.4	70456.2	101.1% ↑
10 Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	15823.4	25768.0	25588.4	36356.4	47202.4	54843.9	55191.4	67604.6	63431.8	93.8% ↓
11 Ундааны үйлдвэрлэл	1563.6	1927.0	2177.4	1703.4	173.4	104.2	83.8	-699.8	131.7	-18.8% ↓
13 Нэхмэлийн үйлдвэрлэл	679.4	805.6	1122.4	1202.6	2219.6	1765.6	2235.8	2680.1	1813.2	67.7% ↓
14 Хувцас үйлдвэрлэл	422.6	590.6	498.8	558.5	508.4	883.8	1070.4	1268.3	1522.0	120.0% ↑
15 Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	292.5	441.3	361.4	360.9	439.6	633.8	809.8	942.1	1078.5	114.5% ↑
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	476.5	785.2	573.7	559.1	762.9	969.9	1192.1	-2928.7	1528.8	-52.2% ↓
17 Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүний Хэвлэх, дуу бичлэгийн хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа			3.9	8.4	19.6	12.5	7.8	8.9	33.4	375.3% ↑
20 Хими, химийн төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	4.0	2.6	3.0	3.1	5.6					
22 Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл						5.7	10.1		7.5	↑
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	135.3	250.4	405.8	449.7	261.2	234.4	325.9	124.3	405.9	326.5% ↑
24 Металл үйлдвэрлэл	54.0	3.9	26.8	7.6	386.7	220.5	171.2		37.6	↑
Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	121.9		118.4	68.4	39.4	29.0	33.7	24.8	21.0	84.7% ↓
27 Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл				150.6	0.3					
31 Тавилга үйлдвэрлэл				4.0		0.7				
Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	85.7	129.4	105.7	99.0	91.7	145.6	192.2	231.6	251.8	108.7% ↑

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Боловсруулах салбарын бүтцийг дэд салбараар авч үзвэл 2018 онд хүнсний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 90.0 хувь, нэхмэлийн үйлдвэрлэл 2.6 хувь, хувцас үйлдвэрлэл 2.2 хувь, арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 1.5 хувь, тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл 2.2 хувь, төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл 0.6 хувь, машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ 0.3 хувийг тус бүр бүрдүүлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/ холимог орлого
С Боловсруулах үйлдвэрлэл	166416.3	95960.1	70456.2	2670.8	472.0		67313.5
10 Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	149709.7	86277.9	63431.8	180.7	60.9		63190.3
11 Ундааны үйлдвэрлэл	447.2	315.5	131.7	29.4	4.4		97.9
13 Нэхмэлийн үйлдвэрлэл	3624.3	1811.1	1813.2	976.6	335.6		500.9
14 Хувцас үйлдвэрлэл	3918.3	2396.2	1522.0	419.5			1102.5
15 Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	2407.7	1329.2	1078.5	445.9			632.6
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	2973.4	1444.5	1528.8	217.2	10.1		1301.5
17 Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүний Хэвлэх, дуу бичлэгийн хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	653.4	460.6	192.7	121.4	27.4		44.0
18 Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	85.5	52.1	33.4	14.6			18.8
22 Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	48.9	41.4	7.5	4.0	2.6		0.9
23 Металл үйлдвэрлэл	1069.6	663.6	405.9	187.1			218.9
24 Машиин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	903.4	865.8	37.6	26.5	6.4		4.6
25 Дээрх дэд салбарт ороогүй бусад машин, тоног, төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл	78.2	57.2	21.0	21.2		24.5	-0.2
28 Машиин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	496.7	244.9	251.8	26.6545			-24.5
33							225.2

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

БОЛОВСРУУЛАХ салбарын нийт дүнд дэд салбаруудын эзлэх хувийн жин

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/ холимог орлого
С Боловсруулах үйлдвэрлэл	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		100.0%
10 Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	90.0%	89.9%	90.0%	6.8%	12.9%		93.9%
11 Ундааны үйлдвэрлэл	0.3%	0.3%	0.2%	1.1%	0.9%		0.1%
13 Нэхмэлийн үйлдвэрлэл	2.2%	1.9%	2.6%	36.6%	71.1%		0.7%
14 Хувцас үйлдвэрлэл	2.4%	2.5%	2.2%	15.7%	0.0%		1.6%
15 Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	1.4%	1.4%	1.5%	16.7%	0.0%		0.9%
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	1.8%	1.5%	2.2%	8.1%	2.1%		1.9%
17 Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүний Хэвлэх, дуу бичлэгийн хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	0.4%	0.5%	0.3%	4.5%	5.8%		0.1%
18 Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	0.1%	0.1%	0.0%	0.5%	0.0%		0.0%
22 Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.5%		0.0%
23 Металл үйлдвэрлэл	0.6%	0.7%	0.6%	7.0%	0.0%		0.3%
24 Машиин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	0.5%	0.9%	0.1%	1.0%	1.4%		0.0%
25 Дээрх дэд салбарт ороогүй бусад машин, тоног, төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл	0.0%	0.1%	0.0%	0.8%	0.0%		0.0%
28 Машиин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	0.3%	0.3%	0.4%	1.0%	0.0%		0.3%
33							

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

3.1 Хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэл

Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарт хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэлийн салбарын эзлэх хувийн жин 2017 онд 90.0 хувь байна. Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн салбар нь дараах дэд бүлгээс бүрддэг.

1. Мах, загас, жимс, ногоо, өөх, тос боловсруулалт
2. Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
3. Үр тарианы гурил, цардуул, малын тэжээл үйлдвэрлэл
4. Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
5. Ундаа үйлдвэрлэл /согтууруулах ундаа ороод/

Мах, махан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

2018 онд өрхийн аж ахуйн түвшинд анхан шатны боловсруулалт хийж энгийн аргаар бэлтгэсэн 120.5 тэрбум төгрөгийн махан бүтээгдэхүүнийг олон улсын аргачллын дагуу энэ дэд салбарт оруулж тооцдог болно.

Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

2018 онд өрхийн аж ахуйн түвшинд анхан шатны боловсруулалт хийж энгийн аргаар бэлтгэсэн 94.6 тэрбум төгрөгийн сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг (тараг, цөцгий, зөөхий, өрөм, шар тос, айраг, бяслаг, аарц, ааруул, эээгий, нэрмэл архи зэрэг) олон улсын аргачллын дагуу энэ дэд салбарт оруулж тооцсон.

Ундаа үйлдвэрлэл

Ундаа үйлдвэрлэлийн бүлэгт архи, спирт, дарс, пиво, хийжүүлсэн цэвэр ус, рашаан, амтат ус, ундаа, сироп, жүүс зэрэг нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл ордог.
2018 онд 192.4 мянган литр цэвэр ус, рашаан, ундаа үйлдвэрлэжээ.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Ундаа, рашаан	Soft drinks	мян.литр	thous.l	439.2	159.5	443.6	235.3	271.8	365.7	192.4	52.6 ↓
Архи, дарс	Alcohol drinks	мян.литр	thous.l	21.8	1.8	4.7	0.4				

3.2 Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн салбарт барилгын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох цемент, шохой, бетон зуурмаг, шавардлагын зуурмаг, хөнгөн бетон, вакуум цонх, хаалга, хөөсөнцөр хавтан, хүрмэн блок, төмөр бетон эдлэл, металл бэлдэц, металл цувимал, улаан тоосго, замын хавтан, хашлага зэрэг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл ордог.

2018 онд барилгын материалын бүтээгдэхүүн болох шохой 1440.7 тонн, хөнгөн блок үйлвэрлэл 77.2 тонн, барилгын хаалга, цонх 740 мян.м²-ыг үйлдвэрлэжээ.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Шохой	Lime	тн	tons	4474.5	3866.7	2215.0	3961.0	1736.0	722.4	1440.7	199.4 ↑
Хөнгөн блок	Basalt blocks	тн	tons	111.6	154.8	655.1	167.7	40.0	103.9	77.2	74.3 ↓
Товарын арматур	Armatur product	тн	tons	1342.0	833.0	880.0	250.0	75.0			↓
Барилгын хаалга, цонх	Building door and windows	мян.м2	thous.m2	642.5	2027.0	2037.0	773.6	233.0	570.0	740.0	129.8 ↑

3.3 Ноос, ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл

Ноос ноолууран бүтээгдэхүүний гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох угаасан ноос 2018 онд 545.6 тонн болж 2017 оноос 123.4 тонн буюу 29.2 хувиар, эсгий 3.2 мян.метрээр буюу 4.6 дахин өсч, эсгий гутал 1265 хос ширхэг болж 2017 оноос 9187 хос ширхэгээр буюу 7.3 дахин буурав.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Угаасан ноос	Scoured wool	тн	tons	112.9	298.5	289.1	432.9	622.2	422.2	545.6	129.2 ↑
Эсгий гутал бүгд	Felt boots	хос	pairs	10404.0	9285.0	8687.0	3602.0	7026.0	10452.0	1265.0	12.1 ↓
Эсгий	Felt	мян.метр	thous.m	750.7	17.3	23.9	13.5	1.6	0.7	3.9	557.1 ↑

3.4 Арьс ширний үйлдвэрлэл

Арьс ширэн бүтээгдэхүүний гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох савхин гутал 2018 онд 1330 хос, монгол гутал 35 хосыг үйлдвэрлэсэн. Үйлдвэрлэсэн савхин гутлын тоо өмнөх оноос 11797 хос буюу 8.9 дахин буурсан бол монгол гутлын тоо 3 хосоор буюу 9.4 хувиар буурав.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Савхин гутал бүгд	Leather footwear	хос	pairs	6568	17118	13562	13139	8694	13127	1330	10.1 ↓
Монгол гутал бүгд	Mongolian traditional boots	хос	pairs	387	126	488	1676	165	32	35	109.4 ↑

3.5 Оёмол бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

Оёмол бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг гол нэр төрлөөр нь авч үзвэл 2018 онд монгол дээл, тэрлэг 4.7 мянган ширхэг, ажлын хувцас 14.0 мянган ширхэг, цамц 3.2 мянган ширхэг, платые 2.3 мянган ширхэг, өмд 920 ширхэг, эмэгтэй хослол 3 хос, өмд костюм 3 хос, бээлий 1.2 мянган хосыг тус тус үйлдвэрлэв.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Монгол дээл, тэрлэг бүгд	Mongolian traditional costume "Deel"	ширхэг	pieces	7765	13779	8353	8968	12368	8198	4716	57.5 ↓
Эмэгтэй хослол	Female suits	хос	pairs	2453	1639	2297	373	659	19	3	15.8 ↓
Ажлын хувцас	work clothes	ширхэг	pieces		2683	5651	3975	5771	7999	13978	174.7 ↑
Костюм	Suits	хос	pairs	7	1	6174	2	43	14	3	21.4 ↓
Цамц, желет	Sweater	ширхэг	pieces	1058	2134	25280	13427	2502	3123	3228	103.4 ↑
Өмд	Troosers @ pants	ширхэг	pieces	52	38	3786	593	465	1548	920	59.4 ↓
Даашинз	Dress	ширхэг	pieces		19710	4	2	10	774	2286	295.3 ↑
Хөвөнтэй бээлий	wadded glovens	ширхэг	pieces	1026	1478	16973	10875	1172	339	1213	357.8 ↑

4. Цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл, усан хангамж

Цахилгаан, дулааны эрчим хүчний дэд салбарт 2018 онд оны үнээр 7.0 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсэн нь аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэлд 1.9 хувийг эзэлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/ холимог орлого
D ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ	6349.9	3689.2	2660.8	2225.7	783.2		-348.2
35 Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	6349.9	3689.2	2660.8	2225.7	783.2		-348.2
УС ХАНГАМЖ; БОХИР УС ЗАЙЛУУЛАХ СИСТЕМ, ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ БОЛОН ЦЭВЭРЛЭХ ҮЙЛ							
E АЖИЛЛАГАА	672.2	214.3	457.8	267.7	163.9		26.3
36 Ус цуглуулах, ариутгах, ус хангамж	46.5	21.6	24.9				24.9
Бохир ус цуглуулах, цэвэршүүлэх, ариутгах							
37 үйл ажиллагаа	47.8	46.4	1.4				1.4
Хог хаягдлыг цуглуулах, ариутгах,							
38 боловсруулах үйл ажиллагаа	577.9	146.4	431.5	267.7	163.9		

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, оны үнээр-сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалын дэд салбараар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
D ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ	1020.8	1103.5	1565	1448.9	2241.7	2434.5	2030.2	2164.8	2660.8	122.9% ↑
35 Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	1020.8	1103.5	1565	1448.9	2241.7	2434.5	2030.2	2164.8	2660.8	122.9% ↑
УС ХАНГАМЖ; БОХИР УС ЗАЙЛУУЛАХ СИСТЕМ, ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ БОЛОН ЦЭВЭРЛЭХ ҮЙЛ										
E АЖИЛЛАГАА	142.8	89.3	163.1	217	327.6	367.8	353.9	361.2	457.8	126.7% ↑
36 Ус цуглуулах, ариутгах, ус хангамж	13.4	9.7	7.3	9.4	8.2	13.4	11.5		24.9	↑
Бохир ус цуглуулах, цэвэршүүлэх, ариутгах										
37 үйл ажиллагаа									1.4	↑
Хог хаягдлыг цуглуулах, ариутгах,										
38 боловсруулах үйл ажиллагаа	129.4	79.6	155.8	207.6	319.4	354.4	342.4	361.2	431.5	119.5% ↑

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

4.1 Дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл

2018 онд 114.0 мянган гигакалори дулаан үйлдвэрлэсэн нь 2017 оноос 46.6 мянган гигакалори буюу 29.0 хувиар буурлаа.

ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/ PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Дулааны эрчим хүч	Thermal energy	мян.г.кл	thous.Gcal	275.2	266.1	207.5	180.8	161.5	160.6	114	71.0 ↓

а. Ус хангамж бохир ус зайлуулах систем, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа

2018 онд ус хуримтлуулах, ариутгах, ус хангамж 46.5 сая.₮; бохир ус хуримтлуулах, цэвэршүүлэх, ариутгах үйл ажиллагаа 47.8 сая.₮; хог хаягдал цуглуулах, ариутгах, боловсруулах үйл ажиллагаа 577.9 сая.₮-ий үйлдвэрлэлт явууллаа.

**ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ /сүүлийн 7 жилээр/
PRODUCTION OF MAJOR COMMODITIES**

Гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн	Major commodities	Хэмжих нэгж	Units	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2017
Түгээсэн цэвэр ус	Distribution water Collection, purification and	мян.м3	thous.m3	418.2	359.2	422.5	381.5	723.0	606.4	303	50.0 ↓
Сувагжуулалт	distribution water	мян.м3	thous.m3	105.2	159.1	49.8	53.4	224.2	248.5	231.5	93.2 ↓

Өмчийн бүх төрлийн аж үйлдвэрийн газрууд 2018 онд (2010 оны зэрэгцүүлсэн үнэнд шилжүүлснээр) 78.2 тэрбум ₮-ийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсэн нь 2017 оны мөн үеэс 28.3 хувь буюу 30.8 тэрбум ₮-өөр буурлаа.

Аймгийн нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл буурсан нь ашигт малтмал олборлолт, өмнөх оноос 31.1 хувь буюу 29.7 тэрбум ₮-өөр буурсан нь нөлөөлөв.

Оны үнээр нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлтэнд эзлэх сумдын үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний хувийн жингээс үзэхэд Заамар, Жаргалант, Баянчандмань, Зуунмод, Баянцагаан, Баянцогт, сумд 55.0-1.6 (эдгээр сумдын үйлдвэрлэлт 96.5) хувийг эзлэв.

2018 онд нийт үйлдвэрлэлтэнд дулааны эрчим хүч 5.6, боловсруулах үйлдвэрлэл 10.3, ашигт малтмал олборлолт 84.1 хувийг тус тус эзлэв.

**Аймгийн аж үйлдвэрийн газруудын бүтээгдэхүүний нийт
үйлдвэрлэлт, борлуулалт 1980-2018 он, /сая.₮/**

Он	Үйлдвэрлэлт	Борлуулалт
1980	501.1	79.4
1983	60.1	89.5
1985	57.2	79.1
1990	36.7	97.3
1991	68.3	127.0
1992	64.0	178.5
1993	478.2	454.6
1994	3513.4	3776.3
1995	7565.5	7813.3
1996	13624.3	13966.3
1997	25577.2	25140.8
1998	37200.3	36678.0
2000	40933.9	40707.0
2001	45488.4	45286.8
2002	24203.2	46863.6
2003	20324.4	51226.7
2004	25250.1	72967.9
2005	23032.5	77341.5
2006	30635.5	3349.0
2007	3367.5	4039.1
2008	5066.6	6936.3
2009	4412.1	7636.2
2010	3997.5	7721.2
2011	8025.2	13787.4
2012	9068.6	17337.1
2013	10868.0	19035.7
2014	23771.0	53307.8
2015	37876.8	88301.8
2016	42784.9	105321.7
2017	109144.8	121359.7
2018	78246.3	121575.0

Тухайн жилийн мэдээлэлд хамрагдсан ААНБ, иргэдийн дүнгээр

Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт, борлуулалт сүүлийн 7 жилээр /сая.төг/ млн tog

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018% 2017
Нийт бүтээгдэхүүн- The total output	Бүгд - Total	9068.6	10868	23771	37876.8	42784.9	109144.9	78246.3	71.7%
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Manufacture of food products	845.1	1076.2	1053.5	1195.8	805.2	1418.5	1453.3	102.5%
	Хэвлэлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Printing products	43.4	100.5	33.4	42.6	43.3	3.7	32	864.9%
	Хувцас, гутал үйлдвэрлэл-Clothing and footwear industry	593.3	767.4	1299.7	1569.5	1287.6	5742.4	5291.2	92.1%
	Цахилгаан дулааны үйлдвэрлэл-Electricity,thermal energy	2331	2264.6	1753	1552.5	1397.9	6033	4362.6	72.3%
	Уул уурхай олборлох үйлдвэрлэл-Mining and quarrying	1614.2	1649.7	15746.4	31214.2	36919.4	95551.5	65829.6	68.9%
	Ойн аж ахуй/ мод, модон эдлэл/-Forestry / wood and wood products	3641.6	5009.6	3885	2302.2	2331.5	395.8	1277.6	322.8%
Аж үйлдвэрийн нийт бүтээгдэхүүнд салбарын эзлэх хувь- The industrial sector in the GDP share	Бүгд - Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Manufacture of food products	9.3	9.9	4.4	3.2	1.9	1.3	1.9	
	Хэвлэлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Printing products	0.5	0.9	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	
	Хувцас, гутал үйлдвэрлэл-Clothing and footwear industry	6.5	7.1	5.5	4.1	3.0	5.3	6.8	
	Цахилгаан дулааны үйлдвэрлэл-Electricity,thermal energy	25.7	20.8	7.4	4.1	3.3	5.5	5.6	
	Уул уурхай олборлох үйлдвэрлэл-Mining and quarrying	17.8	15.2	66.2	82.4	86.3	87.5	84.1	
	Ойн аж ахуй/ мод, модон эдлэл/-Forestry / wood and wood products	40.2	46.1	16.3	6.1	5.4	0.4	1.6	
Борлуулалт-Sales	Бүгд - Total	17337.0	19035.6	53307.7	88302.0	105321.8	121359.8	121575.0	100.2%
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Manufacture of food products	1714.8	1356.0	1570.4	1645.5	1990.5	2028.6	2893.1	142.6%
	Хэвлэлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Printing products	22.5	57.5	39.1	56.9	73.8	73.9	532.3	720.3%
	Хувцас, гутал үйлдвэрлэл-Clothing and footwear industry	3899.0	5836.6	6348.7	7598.6	7826.2	5783.1	5422.3	93.8%
	Цахилгаан дулааны үйлдвэрлэл-Electricity,thermal energy	5331.4	6271.0	6391.4	6200.7	6915.3	6995.0	5435.2	77.7%
	Уул уурхай олборлох үйлдвэрлэл-Mining and quarrying	4189.4	3795.9	36538.2	71659.5	87898.9	105338.2	105342.0	100.0%
	Ойн аж ахуй/ мод, модон эдлэл/-Forestry / wood and wood products	2179.9	1718.6	2419.9	1140.8	617.1	1141.0	1950.1	170.9%
Борлуулалтанд салбарын эзлэх хувь- The share of sales	Бүгд - Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Manufacture of food products	9.9	7.1	2.9	1.9	1.9	1.7	2.4	
	Хэвлэлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Printing products	0.1	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.4	
	Хувцас, гутал үйлдвэрлэл-Clothing and footwear industry	22.5	30.7	11.9	8.6	7.4	4.8	4.5	
	Цахилгаан дулааны үйлдвэрлэл-Electricity,thermal energy	30.8	32.9	12.0	7.0	6.6	5.8	4.5	
	Уул уурхай олборлох үйлдвэрлэл-Mining and quarrying	24.2	19.9	68.5	81.2	83.5	86.8	86.6	
	Ойн аж ахуй/ мод, модон эдлэл/-Forestry / wood and wood products	12.6	9.0	4.5	1.3	0.6	0.9	1.6	
Ажиллагсадын тоо- Number of employees	Бүгд - Total	1604.0	1633.0	1673.0	1636.0	1732.0	1690.0	1716.0	101.5%
	Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Manufacture of food products	182	149	149	164	151	210	194	92.4%
	Хэвлэлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл-Printing products	2	2	2	4	4	6	4	66.7%
	Хувцас, гутал үйлдвэрлэл-Clothing and footwear industry	375	352	392	317	340	392	368	93.9%
	Цахилгаан дулааны үйлдвэрлэл-Electricity,thermal energy	745	751	714	580	590	414	490	118.4%
	Уул уурхай олборлох үйлдвэрлэл-Mining and quarrying	174	208	263	432	533	574	594	103.5%
	Ойн аж ахуй/ мод, модон эдлэл/-Forestry / wood and wood products	126	171	153	139	114	94	66	70.2%

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, оны үнээр, сүүлийн 5 жилээр
SALES OF INDUSTRIAL OUTPUT, at current price

сая -₮ mln.tog

/сумдаар/	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	Дүнд эзлэх хувь Percentage share to total				
						2014	2015	2016	2017	2018
Алтанбулаг	1140.7	301.8	103.1	252.4	171.9	2.3	0.4	0.1	0.2	0.1
Аргалант	86.2	51.5	107.1	233.7	131.3	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1
Архуст	60.6	127.3	53	55.1	5.3	0.1	0.2	0.1	0.0	0.0
Батсүмбэр	503.3	569.4	443.9	533.5	369.6	1.0	0.7	0.4	0.4	0.3
Баян	273	419.5	277	198.5	204.1	0.6	0.5	0.3	0.2	0.2
Баяндэлгэр	166.7	149.4	67.5	144.3	23.4	0.3	0.2	0.1	0.1	0.0
Баянжаргалан	104.6	151.7	142.6	66.3	7.6	0.2	0.2	0.1	0.1	0.0
Баян-Өнжүүл	51.5	60	77.6	6.3	0.6	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Баянхангай	70.8	51.6	12.7	21.2	29.3	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Баянцагаан	7143.5	3542.4	3995.5	2759.8	2620.9	14.5	4.2	3.9	2.3	2.2
Баянцогт	2049.5	2429	4814.6	3485.5	1885.6	4.2	2.9	4.7	2.9	1.6
Баянчандмань	18927	13209	14599.5	15887.4	13644.8	38.3	15.7	14.1	13.2	11.2
Борнуур	835	324.2	146.6	300.5	325.9	1.7	0.4	0.1	0.2	0.3
Бүрэн	49.7	53.7	29	23.1	57.2	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Дэлгэрхаан	71.3	41.2	204.2	32.9	6.1	0.1	0.0	0.2	0.0	0.0
Жаргалант	8125.4	15855	30306.6	30803.0	23538.0	16.5	18.9	29.4	25.6	19.4
Заамар	191.8	38557	39145	57030.3	66885.7	0.4	45.9	37.9	47.3	55.0
Лүн	29.7	54	65.4	36.6	32.3	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Мөнгөнморьт	164.9	282.7	129.1	248.0	718.7	0.3	0.3	0.1	0.2	0.6
Өндөрширээт	179.3	237.2	32.1	77.3	38.8	0.4	0.3	0.0	0.1	0.0
Сүмбэр	4.4	20.2	42.1	16.2	10.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сэргэлэн	80.5	97	23.6	25.0	18.7	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0
Угтаал	67.7	233.3	242	26.3	30.1	0.1	0.3	0.2	0.0	0.0
Цээл	139	175.7	91.2	177.5	76.5	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1
Эрдэнэ	628.7	666.6	878.9	741.5	1455.3	1.3	0.8	0.9	0.6	1.2
Эрдэнэсант	156.7	165.4	181.6	103.3	616.8	0.3	0.2	0.2	0.1	0.5
Зуунмод	8081.4	6187.3	6980	7258.0	8670.5	16.4	7.4	6.8	6.0	7.1
Аймгийн дүн	49383.3	84012.6	103191.5	120543.5	121575.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төвийн бүс	16497.6	10188.5	11179.8	10301.5	11482.6	33.4	12.1	10.8	8.5	9.4
Зүүн бүс	1398.5	1797.2	1548.1	1453.7	2414.4	2.8	2.1	1.5	1.2	2.0
Баруун бүс	956.0	39568.7	40003.2	57528.5	67772.8	1.9	47.1	38.8	47.7	55.7
Хойт бүс	30531.2	32458.2	50460.4	51259.8	39905.2	61.8	38.6	48.9	42.5	32.8

2018 онд аж үйлдвэрийн гол нэр төрлийн 27 бүтээгдэхүүнээс 13 нэрийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл өнгөрсөн оноос нэмэгдлээ. Нэр төрлөөр нь үзвэл: алт, шохойн чулуу, монгол гутал, ажлын хувцас, гэрийн модон эдлэл, куртца, өмд, цамц желет, пласть, хөвөнтэй бээлий, хүснэгт маягт, угаасан ноос, бяслаг, шингэн сүү, зэрэг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл өсч, сувагжуулалт, түгээсэн цэвэр ус, төмрийн хүдэр, талх, савхин гутал, ундаа рашаан, арвайн гурил, төмөр эдлэл, монгол дээл, зүсмэл материал, нарийн боов, хэрчсэн гурил шохойн чулуу, эсгий гутал, бланк, спорт хослол, угаасан ноос, эмэгтэй хослол гэрийн модон эдлэл, жонш, ногооны консерв, бланк, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл буурав.

Аж үйлдвэрийн салбарын дүнгээр 2018 оны үнээр 121.6 тэрбум ₮-ийн бүтээгдэхүүн борлуулсан нь 2017 оноос 0.2 хувь буюу буюу 0.2 тэрбум ₮-аар өслөө.

Оны үнээр нийт бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлтэнд эзлэх сумдын үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний хувийн жингээс үзэхэд Заамар, Жаргалант, Баянчандмань, Зуунмод, Баянцагаан, Баянцогт, сумд 55.-1.6 (эдгээр сумдын үйлдвэрлэлт 96.5) хувийг эзлэв.

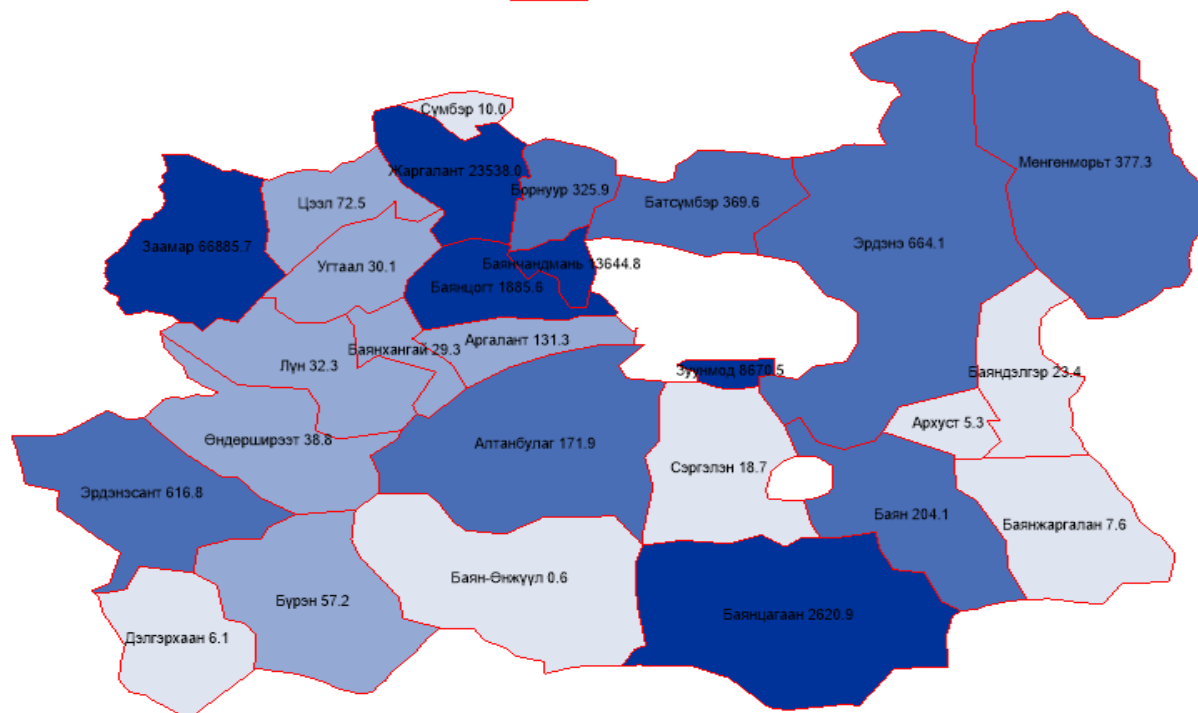
2018 оны нийт үйлдвэрлэлтэнд дулааны эрчим хүч 4.5, боловсруулах үйлдвэрлэл 8.9, ашигт малтмал олборлолт 86.5 хувийг тус тус эзлэв.

АҮ-ийн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг газрын зургаар харуулбал

Интервал- сая төг	Сумын тоо
0.6-23.4	7
23.5-131.3	7
131.4-664.1	7
664.2-66885.7	6

Аймаг, сумын хилийн зааг

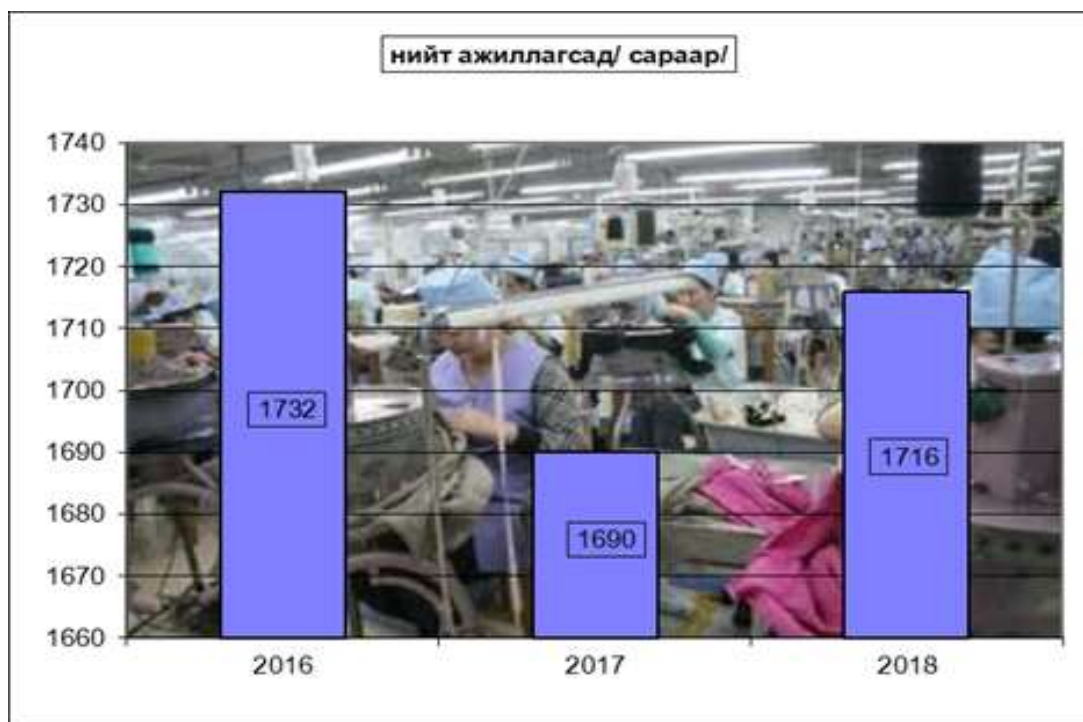
АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БОРЛУУЛАЛТ, оны үнээр, сүүлийн 5 жилээр
SALES OF INDUSTRIAL PRODUCTION, at current price

сая -₮ mln.tog

/сумдаар/	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	Дүнд эзлэх хувь Percentage share to total				
						2014	2015	2016	2017	2018
Алтанбулаг	906.0	1015.7	301.8	103.1	171.9	4.8	2.1	0.3	0.1	0.1
Аргалант	164.8	86.2	51.5	107.1	131.3	0.9	0.2	0.1	0.1	0.1
Архуст	91.9	60.6	127.3	53.0	5.3	0.5	0.1	0.1	0.1	0.0
Батсүмбэр	650.9	503.3	569.4	443.9	369.6	3.4	1.0	0.6	0.4	0.3
Баян	566.7	347.1	450.2	240.6	204.1	3.0	0.7	0.5	0.2	0.2
Баяндэлгэр	162.5	180.7	149.4	67.5	23.4	0.9	0.4	0.2	0.1	0.0
Баянжаргалан	152.0	106.0	151.8	142.6	7.6	0.8	0.2	0.2	0.1	0.0
Баян-Өнжүүл	91.8	51.5	60.0	77.6	0.6	0.5	0.1	0.1	0.1	0.0
Баянхангай	157.4	76.4	51.6	12.6	29.3	0.8	0.2	0.1	0.0	0.0
Баянцагаан	1582.6	7143.5	3542.4	3995.5	2620.9	8.3	14.6	4.0	3.8	2.2
Баянцогт	3078.8	2052.2	5567.9	6071.0	1885.6	16.2	4.2	6.3	5.8	1.6
Баянчандмань	2028.2	18927.4	14103.9	14599.5	13644.8	10.7	38.6	16.0	13.9	11.2
Борнуур	805.1	845.0	356.5	146.6	325.9	4.2	1.7	0.4	0.1	0.3
Бүрэн	160.2	49.7	53.7	29.0	57.2	0.8	0.1	0.1	0.0	0.0
Дэлгэрхаан	78.2	71.3	41.2	204.2	6.1	0.4	0.1	0.0	0.2	0.0
Жаргалант	89.2	8125.4	15854.8	30309.4	23538.0	0.5	16.6	18.0	28.8	19.4
Заамар	290.5	193.5	38558.6	39145.0	66885.7	1.5	0.4	43.7	37.2	55.0
Лүн	171.0	29.7	54.0	65.4	32.3	0.9	0.1	0.1	0.1	0.0
Мөнгөнморьт	184.3	164.9	300.0	129.1	718.7	1.0	0.3	0.3	0.1	0.6
Өндөрширээт	160.0	182.3	237.2	32.1	38.8	0.8	0.4	0.3	0.0	0.0
Сүмбэр	99.8	4.4	20.2	42.1	10.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Сэргэлэн	75.5	80.5	97.0	23.6	18.7	0.4	0.2	0.1	0.0	0.0
Угтаал	117.7	67.7	233.3	242.0	30.1	0.6	0.1	0.3	0.2	0.0
Цээл	166.8	139.0	156.2	91.2	76.5	0.9	0.3	0.2	0.1	0.1
Эрдэнэ	496.7	628.8	627.6	878.9	1455.3	2.6	1.3	0.7	0.8	1.2
Эрдэнэсант	199.2	169.7	155.1	181.6	616.8	1.0	0.3	0.2	0.2	0.5
Зуунмод	6307.7	7729.9	6429.6	7887.8	8670.5	33.1	15.8	7.3	7.5	7.1
Аймгийн дүн	19035.5	49032.4	88301.8	105322.0	121575.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төвийн бүс	8963.6	16021.1	10430.6	12087.6	11482.6	47.1	32.7	11.8	11.5	9.4
Зүүн бүс	1654.1	1488.1	1806.3	1511.7	2414.4	8.7	3.0	2.0	1.4	2.0
Баруун бүс	1501.0	979.3	39540.7	40003.0	67772.8	7.9	2.0	44.8	38.0	55.7
Хойт бүс	6916.8	30543.9	36524.2	51719.6	39905.2	36.3	62.3	41.4	49.1	32.8

Аж үйлдвэрийн салбарт 2018 онд нийт 1716 хүн ажиллаж бүтээмж 45.6 сая ₮ байгаа нь 2017 оноос 29.4 хувиар буурч, 2016 оноос 84.8 хувиар нэмэгдлээ.

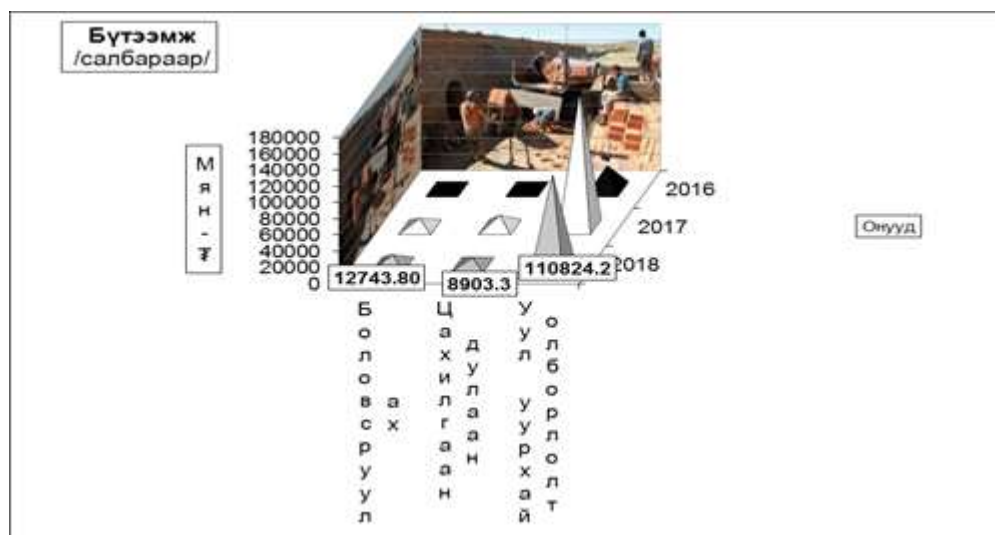
АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН АЖИЛЛАГСДЫН ТОО, сарын эцэст
EMPLOYMENT IN INDUSTRY, at the end of the month

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАР INDUSTRIAL SECTOR	2016 XII	2017 XII	2018 XII	Дүнд эзлэх хувь Percentage share to total			2018% 2017%
				2016	2017	2018	
Нийт дүн Total	1,732	1,690	1,716	100	100	100	101.5%
Ашигт малтмал олборлолт mining and quarrying	533	574	594	30.77%	33.96%	34.62%	103.5%
Боловсруулах аж үйлдвэр / manufacturing/	609	702	632	35.16%	41.54%	36.83%	90.0%
Хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэлт Manufacture of food products and beverages	151	210	194	8.72%	12.43%	11.31%	92.4%
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт	20	44	41	13.2%	21.0%	21.1%	93.2%
Үр тарианы гурил, цардуул, малын тэжээл		14	11	0.0%	6.7%	5.7%	
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүний, үйлдвэрлэлт	103	112	116	68.2%	53.3%	59.8%	103.6%
Ундаа үйлдвэрлэл/согтууруулах ундаа ороод/ Manufacture of beverages	28	30	26	18.5%	14.3%	13.4%	
Нэхмэлийн үйлдвэрлэл Manufacture of textiles	82	115	102	4.734%	6.805%	5.944%	88.7%
Хувцас үйлдвэрлэл, үслэг арьс боловсруулалт Manufacture of wearing apparel dressing and dyeing of fur	120	122	118	6.93%	7.22%	6.88%	96.7%
Арьс шир боловсруулах, ширэн эдлэл, гутал үйлдвэрлэл Tanning,dressing of leather,manufacture of luggage, handbagz, saddlery harnees, footwear	138	155	148	7.97%	9.17%	8.6%	95.5%
Мод, модон эдлэл Manufacture of wood and wooden products	80	64	49	4.62%	3.79%	2.86%	76.6%
Нийтлэх, хэвлэх, дуу бичлэг хийх ажиллагаа Publishing, printing and reproduction of recorded media	4	6	4	0.231%	0.355%	0.233%	100.0%
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл Production of other non-metallic mineral products	34	30	17	1.963%	1.775%	0.991%	56.7%
Цахилгаан, дулаан, уур үйлдвэрлэл Electricity, thermal energy,steam	590	414	490	34.06%	24.50%	28.55%	118.4%
Цахилгаан, дулаан, уур үйлдвэрлэл	525	349	425	88.98	84.30	86.73	121.8%
Ус ариутгал, усан хангамж	65	65	65	11.02	15.70	13.27	100.0%
Collection, purification and dictribution of water							

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН ХӨДӨЛМӨРИЙН БҮТЭЭМЖ * салбараар, 2010 оны зэрэгцүүлэх үнээр INDUSTRIAL LABOUR PRODUCTIVITY*, by division, at constant prices of 2010

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАР INDUSTRIAL SECTOR	2016 XII	2017 XII	2018 XII	2018% 2016%	2018% 2017%
Нийт дүн	24676.7	64582.7	45598.1	184.8%	70.6%
Ашигт малтмал олборлолт mining and quarrying	69267.2	166465.9	110824.2	160.0%	66.6%
Боловсруулах аж үйлдвэр / manufacturing/ Хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэлт Manufacture of food products and beverages	7262.1	10769.8	12743.8	175.5%	118.3%
Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт ү Manufacture of dairy products	10495.1	12339.5	14322.0	136.5%	116.1%
ү Үр тарианы гурил, цардуул, малын тэжээл н Manufacture of grain mill products, Starches, э starch products, and prepared animal feeds		1693.6	918.2		54.2%
э Хүнсний бусад бүтээгдэхүүний, үйлдвэрлэл с Manufacture of other food products	5011.9	6203.3	6894.0	137.6%	111.1%
Ундаа үйлдвэрлэл/согтууруулах ундаа ороод/ Manufacture of beverages	2183.4	3168.3	2165.4	99.2%	68.3%
Нэхмэлийн үйлдвэрлэл Manufacture of textiles	5369.1	38311.9	4215.7	78.5%	11.0%
Хувцас үйлдвэрлэл, үслэг арьс боловсруулалт Manufacture of wearing apparel dressing and dyeing of fur	1027.3	6273.0	8188.1	797.1%	130.5%
Арьс шир боловсруулах, ширэн эдлэл, гутал үйлдвэрлэл Tanning, dressing of leather, manufacture of luggage, handbagz, saddlery harnees, footwear	4921.4	3685.0	1989.2	40.4%	54.0%
Мод, модон эдлэл Manufacture of wood and wooden products	27814.8	2438.1	1414.3	5.1%	58.0%
Нийтлэх, хэвлэх, дуу бичлэг хийх ажиллагаа Publishing, printing and reproduction of recorded media	10832.5	623.3	8000.0	73.9%	1283.5%
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл Production of other non-metallic mineral products	3125.8	7993.3	71076.5	2273.9%	889.2%
Цахилгаан, дулаан, уур үйлдвэрлэл Electricity, thermal energy, steam	2369.4	14572.4	8903.3	375.76%	61.1%
ү Цахилгаан, дулаан, уур үйлдвэрлэл ү Electricity, thermal energy, steam	2583.1	15786.2	9412.9	364.40	59.6%
н Ус ариутгал, усан хангамж э Collection, purification and dictribution of water	643.3	8054.8	5572.3	866.21	69.2%

БАРИЛГА

Аймагт 2018 оны байдлаар 1.3 мянган аж ахуйн нэгж, байгууллага идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаагийн 2.5 хувь нь барилгын салбарынх юм. Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 3.2 тэрбум ₮ буюу 0.5 хувийг тус салбар эзэлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, Оны үнээр-сая төг

Эдийн засгийн салбарын ангилалийн дэд салбараар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
F БАРИЛГА	876.5	1749.1	2046.3	2137.4	3711.0	3360.5	3528.8	2767.0	3234.4	116.9% ↑
41 Барилга угсралт	714.7	1082.8	1189.4	1209.4	1355.3	1490.9	1364.0	966.4	984.9	101.9% ↑
Иргэний зориулалттай инженерийн										
42 байгууламжийн угсралтын үйл ажиллагаа	54.6	527.3	703.4	695.5	1842.4	1453.7	1527.2	1430.0	1976.0	138.2% ↑
43 Барилгын тусгай үйл ажиллагаа	107.2	139.0	153.5	232.5	513.3	415.9	637.6	370.6	273.5	73.8% ↓

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Барилгын салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 14.4 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 33.5 хувийг барилга угсралт, 36.4 хувийг иргэний зориулалттай инженерийн байгууламжийн угсралтын үйл ажиллагаа, 30.1 хувийг барилгын тусгай үйл ажиллагааны дэд салбаруудад тус тус үйлдвэрлэжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	Бүтээгдэхүүний цэвэр татвар	ашиг/холимог орлого
F БАРИЛГА	14387.6	11153.2	3234.4	2225.5	356.4		652.5
41 Барилга угсралт Иргэний зориулалттай инженерийн	4821.9	3837.0	984.9	607.0	35.4		342.5
42 байгууламжийн угсралтын үйл ажиллагаа	5231.4	3255.4	1976.0	1290.1	302.5		383.4
43 Барилгын тусгай үйл ажиллагаа	4334.3	4060.9	273.5	328.4	18.5		-73.4

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Төв аймагт дотоодын барилга байгууллагын гүйцэтгэсэн барилга угсралт, их засварын ажил 2014-2018 оны дүнгээр 60.1 тэрбум төгрөгт хүрэв. Үүний 65.6 хувийг Зуунмод сумын иргэд, аж ахуйн нэгж гүйцэтгэсэн байна.

Төв аймгийн барилгын гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгж байгууллагууд 2018 онд 14.4 тэрбум ₮-ийн барилга угсралт, их засварын ажил гүйцэтгэсэн нь 2017 онтой харьцуулахад 9.1 хувиар буюу 1.2 тэрбум ₮-өөр өслөө.

Барилга угсралт, их засварын ажлын 39.3 хувь нь орон сууцны барилгад; 39.2 хувь нь орон сууцны бус барилгад; 21.5 хувь нь инженерийн барилга байгууламжид ногдсон нь 2017 онтой харьцуулахад орон сууцны барилгын ажил 5.4 пунктээр, орон сууцны бус барилгын ажил 14.5 пунктээр тус бүр өсч, инженерийн барилга байгууламжийн ажил 19.9 пунктээр буурлаа.

**Барилга угсралт, засварын ажлын
гүйцэтгэл, барилга байгууламжийн төрлөөр**

(сая-төгрөг)			Бүтэн 12 сар			
			2015	2016	2017	2018
1. Шинэ барилга, өргөтгөл, шинэчлэл - бүгд			7100.1	4248.7	8260.4	11601.2
Ү	Орон сууцны барилга	а.Угсармал	2194.6			1330.0
		б.Тоосгон	617.5	2125.2	3179.2	340.0
		в.Блокон	284.5			
		г.Бусад	210.0		900.0	3963.2
Ү Н	Орон сууцны бус барилга	а.Үйлдвэрийн	843.3		74.9	58.0
		б.Худалдаа, үйлчилгээний	450.0	80.0	955.3	1013.2
		в.Зочид буудал				660.0
		г.Эмнэлэг		670.0		
		д.Сүм хийд				29.0
		е.Сургууль, соёлын	580.0	690.0	970.5	1941.3
		ё.Контор	239.3	19.9		778.4
Э	Инженерийн барилга байгууламж	ж.Бусад (контор, агуулах, гарааж, бусад)	132.0	26.0	44.8	314.5
		а.Эрчим хүчний	141.0		1084.1	82.0
Э С	Инженерийн барилга байгууламж	б.Холбооны				
		в.Төмөр зам				
		г.Авто зам	502.7	89.1	69.2	
		д.Гүүр, гүүрэн гарц		150.0	64.2	
		е.Далан, суваг, шугам, сүлжээ	148.0	383.3	474.2	887.5
		ё.Бусад (зам талбайн ажил, бусад)	757.2	15.1	444.0	204.1
2.Засвар - бүгд			2517.9	1699.4	4974.2	2842.0
Үүнээс	Орон сууцны		215.0	95.6	407.9	40.0
	Орон сууцны бус		726.5	1356.9	1229.2	865.9
	Инженерийн барилга, байгууламж		1576.4	246.9	3337.2	1936.1
3.Барилга угсралт, засварын - бүгд			9618.1	5948.1	13234.6	14443.2
Б. ЗАСВАРЛАСАН ЗАМ, ГҮҮР						
Авто замын урт	а.Асфальт км			0.0	0.3	
	б.Сайжруулсан км		1.2	0.6	0.0	
Гүүр	а.бетон	ш уртааш м				687
		ш уртааш м				
	б.бусад	ш уртааш м		18		14

2014-2018 оны барилга угсралт, их засварын ажил, сумаар, сая.₮-өөр

Сум	2014		2015		2016		2017		2018	
	Гүйцэтгэл	Аймгийн дүнд эзлэх хувь	Гүйцэтгэл	Аймгийн дүнд эзлэх хувь	Гүйцэтгэл	Аймгийн дүнд эзлэх хувь	Гүйцэтгэл	Аймгийн дүнд эзлэх хувь	Гүйцэтгэл	Аймгийн дүнд эзлэх хувь
Зуунмод	12317.4	72.5%	5159.4	53.6%	4167.4	70.1%	8308.3	62.8%	9507.6	65.8%
Алтанбулаг	10.0	0.1%	25.2	0.3%	25.5	0.4%		0.0%		
Аргалант	50.0	0.3%			85.0	1.4%	15.0	0.1%		
Архуст	30.0	0.2%	45.0	0.5%	22.0	0.4%	26.5	0.2%	27.0	0.2%
Батсүмбэр	334.4	2.0%	213.4	2.2%	231.0	3.9%	273.5	2.1%	963.5	6.7%
Баян	214.2	1.3%							75.0	0.5%
Баяндэлгэр	37.0	0.2%	24.0	0.2%			90.0		24.0	0.2%
Баянжаргалан	155.0	0.9%	115.0	1.2%	51.5	0.9%	137.0	1.0%	19.0	0.1%
Баян-Өнжүүл	204.5	1.2%							220.0	1.5%
Баянхангай	90.0	0.5%	35.0	0.4%	69.0	1.2%		0.0%	197.0	1.4%
Баянцагаан	18.2	0.1%			47.0	0.8%	27.5	0.2%	55.0	0.4%
Баянцогт	345.5	2.0%			34.5	0.6%	83.0	0.6%		
Баянчандмань	1099.0	6.5%	313.0	3.3%	201.0	3.4%	1091.1	8.2%	53.0	0.4%
Борнуур	298.0	1.8%	280.0	2.9%	159.0	2.7%	341.0	2.6%	270.0	1.9%
Бүрэн	219.0	1.3%	100.0	1.0%	20.0	0.3%	48.0	0.4%	115.5	0.8%
Дэлгэрхаан			70.5	0.7%						
Жаргалант	321.4	1.9%	712.0	7.4%	276.0	4.6%	300.5	2.3%	270.0	1.9%
Заамар	190.0	1.1%	141.0	1.5%	80.0	1.3%	171.0	1.3%	401.0	2.8%
Лүн	27.0	0.2%	188.0	2.0%	75.0	1.3%	50.0	0.4%	58.0	0.4%
Мөнгөнморьт	58.5	0.3%	74.0	0.8%	27.0	0.5%	47.0	0.4%	21.0	0.1%
Өндөрширээт	146.0	0.9%	27.5	0.3%	69.7	1.2%	81.7	0.6%	104.0	0.7%
Сүмбэр	111.6	0.7%			15.0	0.3%	36.5	0.3%	30.0	0.2%
Сэргэлэн	41.8	0.2%					42.0			
Угтаалцайдам	396.0	2.3%	706.0	7.3%			348.4		761.0	5.3%
Цээл	67.1	0.4%	234.0	2.4%	57.5	1.0%	54.0	0.4%	30.0	0.2%
Эрдэнэ	100.0	0.6%	78.0	0.8%	60.0	1.0%		0.0%	320.2	2.2%
Эрдэнэсант	100.0	0.6%	1077.0	11.2%	175.0	2.9%	1662.6	12.6%	921.4	6.4%
АЙМГИЙН ДҮН	16981.6	100.0%	9618.0	100.0%	5948.1	100.0%	13234.6	100.0%	14443.2	100.0%

ХУДАЛДАА

Худалдааны байгууллагууд бөөний эсвэл жижиглэн худалдаа дагнах эсвэл хамтруулах хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулж байна.

Эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын стандарт ангилал(ЭЗБТҮАСА-4.0)-ын дагуу дотоод худалдааны салбар дараахь 3 дэд салбараас бүрдэнэ. Үүнд:

1. Машин, мотоцикль, түлш, шатахууны худалдаа, засвар үйлчилгээ гэсэн дэд салбарт шинэ болон хуучин автомашин мотоциклийн бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа, техникийн засвар үйлчилгээ, сэлбэг шатахууны жижиглэн худалдаа орно.
2. Машин, мотоциклээс бусад барааны бөөний болон комиссын худалдаа- дэд салбарт жижиглэн худалдаа, үйлдвэр, байгууллагын хэрэгцээнд барааг бөөнөөр нийлүүлдэг байгууллага, экспорт, импорт эрхэлдэг аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаа хамрагдана.
3. Машин, мотоциклээс бусад барааны жижиглэн худалдаа, гэр ахуйн барааны засвар үйлчилгээнд хүн ам, гэр ахуйн хэрэгцээнд дэлгүүр, лангуу, үүргийн болон захиалга, дуудлагаар бараа худалдах үйл ажиллагаа орно.

Худалдааны нийт борлуулалтад тайлант хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний борлуулалтыг оруулах бөгөөд тайлант хугацаанд худалдааны салбарын аж ахуйн нэгжийн цэвэр борлуулалтын нийлбэрээр тооцно. Цэвэр борлуулалт (электрон худалдааны борлуулалтыг оруулаад)-ыг тооцохдоо нийт борлуулалтаас борлуулалтын буцаалт, хөнгөлөлтийг хасна.

Худалдааны нийт үйлдвэрлэлтэд бөөний болон жижиглэн худалдааны байгууллагуудын худалдаж авсан бараа, бүтээгдэхүүнийг борлуулснаас орсон орлого буюу худалдааны нэмэгдэл, ажиллагчиддаа цалингийн оронд олгосон бүтээгдэхүүн, барилга, байшин, машин, тоног төхөөрөмж түрээслүүлснээс олсон орлого, үндсэн бус үйл ажиллагаа (хоёрдогч, гуравдагч салбарын үйл ажиллагааны орлого, туслах чанарын үйлдвэрлэл, үйлчилгээний орлого зэрэг)-наас орсон орлого, бусад орлого (үндсэн хөрөнгө худалдсанаас орсон орлого, ногдол ашиг, даатгалын нөхөн төлбөр, валютын ханшийн өөрчлөлтөөс олсон орлого орохгүй)-ыг оруулна.

Нийт цэгийн тоонд тайлант хугацаанд бизнес регистрийн санд бүртгэлтэй худалдааны салбарын аж ахуйн нэгжийн тоо, албан бус секторт хамрагддаг цэг (чингэлэг, түргэн үйлчилгээний цэг, лангуу, гутал засвар, авто засварын газар гэх мэт)-үүдийг хамааруулна.

Төв аймаг газарзүйн байршлын хувьд нийслэл Улаанбаатар хотыг тойрон 27 сум нийслэлээс 43-246 км зайтай алслагдан оршдог. Зам тээвэр сайн хөгжсөн аймгуудын нэг юм.

2018 онд суурин хүн ам 95045, үүнээс аймгийн төв Зуунмод суманд 17279 хүн бүртгэгдсэн.

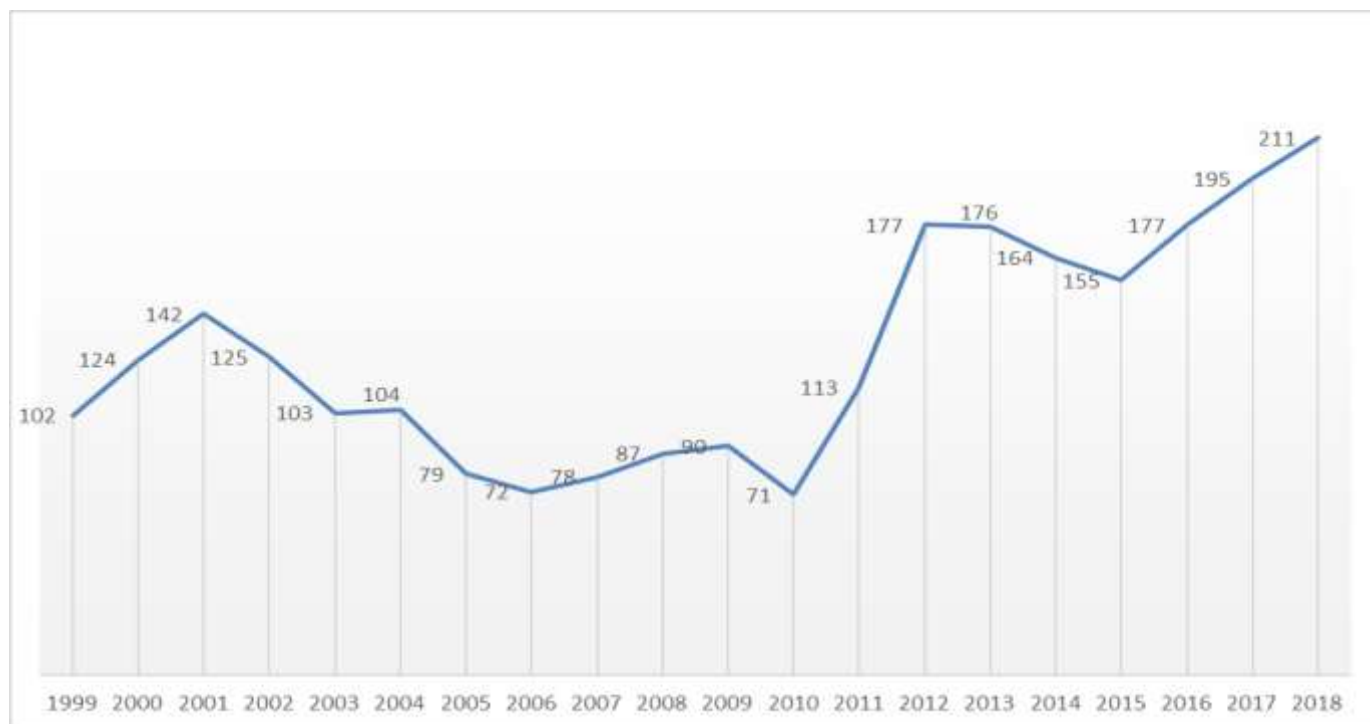
Хүн амын ихэнх нь худалдан авах хэрэгцээгээ нийслэлээс хангадаг онцлогтой тул худалдааны салбарын өсөлт нийслэлээс ихээхэн хамааралтай байдаг.

Худалдааны салбар нь аймгийн эдийн засгийн хөгжилд голлох байр суурь эзэлдэг салбар юм.

Аймаг 2018 оны байдлаар 1.3 мянган аж ахуйн нэгж, байгууллага идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаагийн 15.8 хувь нь худалдааны салбарынх юм.

Бизнес регистрийн санд Төв аймагт бүртгэлтэй бөөний болон
жижиглэн худалдаа, машин мотоциклийн засвар үйлчилгээний
салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААНБ-ын тоо

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Алтанбулаг	6	7	4	4	7	4	4
Аргалант		1	2	3	4	5	5
Архуст	4	3	1	1	1	1	3
Батсүмбэр	5	4	4	5	5	6	8
Баян	2	2	4	2	3	3	3
Баяндэлгэр		1					
Баянжаргалан	3	2	2	2	2	2	2
Баян-Өнжүүл	4	1	4	3	3	3	3
Баянхангай	3	3	3	2	2	3	5
Баянцагаан	5	6	7	8	9	9	10
Баянцогт	1	2	3	3	3	4	5
Баянчандмань	5	5	5	7	9	9	8
Борнуур	4	3		4	5	5	6
Бүрэн	4	4	2	5	6	7	8
Дэлгэрхаан	3	3	4	3	3	4	4
Жаргалант			2	2	3	3	2
Заамар	16	15	15	16	17	17	17
Лүн	5	5	5	6	64	8	7
Мөнгөнморьт	3	2	2	2	6	3	4
Өндөрширээт		1	1	5	3	6	9
Сүмбэр	2	1	1	1	5	1	2
Сэргэлэн	3	4	3	4	1	3	4
Угтаал			1	4	3	5	3
Цээл	1				4	1	2
Эрдэнэ	8	5	3	2	1	2	4
Эрдэнэсант	6	5	6	4	2	6	7
Зуунмод	84	92	80	57	6	75	76
Аймгийн дүн	177	177	164	155	177	195	211

Худалдааны салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуй нэгж байгууллагын тоо манай аймагт нилээн хэлбэлзэлтэй байна. Хамгийн цөөн нь 2010 онд 71 болж буурч байсан бол хамгийн их нь 2018 онд 211 болж 2010 онтой харьцуулахад 2.0 дахин өсчээ. Энэ нь засгийн газраас хөдөө аж ахуйн хоршоог дэмжих бодлого баримталсантай нэг талаараа холбоотой. 2018 онд нийт үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААНБ-ын дүнд худалдааны салбарт үйл ажиллагаа үйл ажиллагаа явуулж байгаа ААНБ-ын тоо 15.8% байгаа нь 2017 оныхоос 0.4 пунктээр өссөн үзүүлэлт юм.

Худалдааны салбарт ажиллаж буй 15 ба түүнээс дээш насны ажиллагчдын тоо, насны бүлгээр, 2010-2018 он

Насны бүлэг	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
15-19	141		72		64	114		111	53
20-24	64	135		291	174	106	294	204	236
25-29		78	282	523	464	495	281	200	603
30-34	175	412	257	358	531	580	488	515	115
35-39	378	698	221	274	396	504	917	826	913
40-44	247	187	407	566	1095	852	789	680	897
45-49	611	639	396	186	536	837	583	702	1038
50-54	482	340	269	497	364	529	849	1341	814
55-59	259	73	187	322	340	219	621	669	1043
60-64	129	68		152	54	182	119	514	315
65-69			56				186	300	
70+					49	124		125	244
Нийт	2486	2630	2147	3169	4067	4542	5127	6187	6271

Худалдааны салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж буй ААНБ-ын тоо нэмэгдэх тутам салбарт ажиллагчдын тоо нэмэгдсээр байна. Насны бүлгээр үзвэл 2018 онд 35-49 насныхан нийт ажиллагчдын 45.4 хувийг бүрдүүлэв.

Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 11.5 тэрбум ₮ буюу 1.9 хувийг тус салбар эзэлжээ. Энэ нь өмнөх оноох 0.4 пунктээр буурсан үзүүлэлт юм.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, Оны үнээр, сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалийн дэд салбараар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА; МАШИН, МОТОЦИКЛИЙН ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ	6044.1	9554.3	9765.2	10257.9	14530.0	11829.5	9641.9	12004.2	11489.5	95.7% ↓
45 Моторт тээврийн хэрэгсэл, мотоциклийн бөөний болон жижиглэн худалдаа, засвар үйлчилгээ	301.3	485.6	524.1	573.8	666.8	663.7	553.1	669.1	691.2	103.3% ↑
46 Машин, мотоциклээс бусад барааны бөөний худалдаа	72.2	78.8	134.9	286.9	4786.3	2901.4	2428.9	606.4	2174.4	358.6% ↑
47 Машин, мотоциклээс бусад барааны жижиглэн худалдаа	5670.6	8989.9	9106.2	9397.2	9076.9	8264.4	6659.9	10728.7	8623.9	80.4% ↓

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Худалдааны салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 17.9 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 75.6 хувийг машин, мотоциклээс бусад барааны жижиглэн худалдаа, 18.0 хувийг машин, мотоциклээс бусад барааны бөөний худалдаа, 6.4 хувийг моторт тээврийн хэрэгсэл, мотоциклийн бөөний болон жижиглэн худалдаа, засвар үйлчилгээний дэд салбаруудад тус тус үйлдвэрлэжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	Бүтээгдэхүүний цэвэр татвар	ашиг/холимог орлого
БӨӨНИЙ БОЛОН ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАА; МАШИН, МОТОЦИКЛИЙН ЗАСВАР ҮЙЛЧИЛГЭЭ	17941.4	6451.9	11489.5	1821.8	48.8	0.0	9618.9
45 Моторт тээврийн хэрэгсэл, мотоциклийн бөөний болон жижиглэн худалдаа, засвар үйлчилгээ	1152.0	460.8	691.2	52.6	6.1		632.5
46 Машин, мотоциклээс бусад барааны бөөний худалдаа	3225.1	1050.8	2174.4	309.3	12.7		1852.4
47 Машин, мотоциклээс бусад барааны жижиглэн худалдаа	13564.2	4940.3	8623.9	1459.9	30.0		7134.0

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

ТЭЭВЭР, ХОЛБОО

ТЭЭВЭР

Тээврийн салбарын статистик үндсэн үзүүлэлтүүд ачаа эргэлт, тээсэн ачаа, зорчигч эргэлт, авто машины тоо, шилжүүлсэн тонн.км ажиллагсадын тоо орлого зэрэг орно. Авто тээврийн статистик мэдээ тайланг аж ахуйн нэгж, сумаас авч нэгтгэн Үндэсний Статистикийн хороонд дамжуулдаг .

- **Ачаа эргэлт**- Нийт тээвэрлэсэн ачааны хэмжээг зөөвөрлөсөн зайгаар үржүүлсэн үзүүлэлт
- **Зорчигч эргэлт**- Нийт зорчигчдын тоог тээвэрлэсэн зайгаар үржүүлсэн үзүүлэлт
- **Шилжүүлсэн тонн.км**-Тээврээр гүйцэтгэсэн олон төрөл хэлбэрийн ажил үйлчилгээг тусгай коэффицентийг ашиглан нэг нэгжид шилжүүлж тооцно.

Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 3.4 тэрбум ₮ буюу 0.6 хувийг тээврийн салбар эзэлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2017 он, Оны үнээр-сая төг

Эдийн засгийн салбарын ангилалын дэд салбараар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
Н ТЭЭВЭР БА АГУУЛАХЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	1643.3	1930.6	2270.9	2565.6	3181.1	2947.6	2550.9	3298.3	3362.3	101.9% ↑
Хуурай замын болон хий дамжуулах хоолойн										
49 тээвэрлэлт	1643.3	1929.9	2269.9	2557.7	3181.1	2947.6	2550.9	3298.3	3358.9	101.8% ↑
Агуулахын болон тээврийн туслах үйл										
52 ажиллагаа		0.7	1.0	7.9					3.4	↑

* Нөөц, ашиглалтын хүснэгтийн 2010-2017 оны үр дүнгээр тодотгов.

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Тээврийн салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 7.4 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 99.9 хувь хуурай замын тээвэрлэлтийн дэд салбарт, 0.1 хувь нь агуулахын болон тээврийн туслах үйл ажиллагааны дэд салбарт ногдлоо.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/ холимог орлого
Н ТЭЭВЭР БА АГУУЛАХЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	7387.3	4025.0	3362.3	137.3	19.8	0.0	3205.2
Хуурай замын болон хий дамжуулах хоолойн							
49 тээвэрлэлт	7381.9	4023.0	3358.9	134.0	19.8		3205.2
52	5.4	2.0	3.4	3.3			0.1

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

2018 онд авто тээврээр үйлчилгээ хийдэг компани, хоршоо, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэд 179.5 мянган-тонн ачаа, 8072.2 мян.тонн/км-ын ачаа эргэлт 359.2 мян.хүнд үйлчлэн 41740.4 мян.хүн/км-ийн зорчигч эргэлт гүйцэтгэсэн нь 2017 оноос ачаа эргэлт 1761.4 мян.тн/км-ээр буурч, зорчигч эргэлт 15796.0 мян.хүн/км-ээр өслөө. Үйлчлүүлсэн хүний тоо 27.2 мянган хүнээр, тээсэн ачаа 88.8 мянган тонноор өслөө.

Тээвэр - Transport.

Тээврийн үзүүлэлтүүд <i>Transport indicators</i>	Хэмжих нэгж	2016	2017	2018	2018/ 2017%	
					тоогоор	хувиар
Тээсэн ачаа - Бүгд <i>Carried freight-total</i>	мян.тонн thous-tons	63.9	87.1	175.9	88.8	202.0%
Ачаа эргэлт - Бүгд <i>Freight turnover-total</i>	мян.тн.км thous-tons-km	10596.6	9833.6	8072.2	-1761.4	82.1%
Зорчигчид - Бүгд <i>Passengers -total</i>	мян.хүн thous-persons	335.0	332.0	359.2	27.2	108.2%
Зорчигч эргэлт - Бүгд <i>Passenger turnover -total</i>	мян.хүн.км thous pass-km	31911.2	25944.4	41740.4	15796.0	160.9%
Тээврийн орлого <i>Revenue, at current prices</i>	мян.₮ thous tog	979910.4	995180.0	1105383.7	110203.7	111.07%

Авто техникийн улсын үзлэгт орсон авто Төв аймгийн машины тоо, 2013-2018 он

Тээврийн хэрэгслийн төрөл	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Автобус	348	356	365	317	285	267
Ачаа	2409	2856	3502	3704	3600	3438
Суудал	3091	3736	3900	4061	4009	4254
Тусгай	58	48	43	56	47	48
Нийт	5906	6996	7810	8138	7941	8007

ХОЛБОО

Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2017 оны гүйцэтгэлээр 369.2 сая ₮ буюу 0.04 хувийг мэдээлэл холбооны салбар эзэлжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэл буюу нэмэгдэл өртөг, 2010-2018 он, оны үнээр, сая.₮

Эдийн засгийн салбарын ангилалаар										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**	2018/2017
J МЭДЭЭЛЭЛ, ХОЛБООНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	70.5	131.3	188.2	229.4	181.9	190.2	187.7	217.5	369.2	169.7% ↑
58 Эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Кино, видео, телевизийн хөтөлбөрийн үйлдвэрлэл, бичлэг хийх болон хөгжим, ая	0.7	1.4	1.9	0.6	4.6	42.2	10.2	16.1	28.9	179.5% ↑
59 үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа Өргөн нэвтрүүлэг бэлтгэх, дамжуулах үйл				1.6	10.8	12.7	3.0	7.1	0.5	7.0% ↓
60 ажиллагаа	7.3	34.1	46.3	55.1	6.7	4.6	8.7	0.4	73.1	18275.0% ↑
61 Цахилгаан холбоо Компьютер програмчлал, зөвлөгөө болон	55.9	94.8	135.9	166.7	148.1	128.3	161.5	189.5	266.0	140.4% ↑
62 түүнд холбогдох үйл ажиллагаа	1.2	1.0	4.1	5.4	11.7	2.4	4.3	4.4	0.7	15.9% ↓
63 Мэдээллээр үйлчлэх үйл ажиллагаа	5.4									

Мэдээлэл холбооны салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 852.1 сая ₮-ийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 78.4 хувийг цахилгаан холбоо, 8.8 хувийг өргөн нэвтрүүлэг бэлтгэх, дамжуулах үйл ажиллагаа, 5.6 хувийг эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа, 3.4 хувийг кино, видео, телевизийн хөтөлбөрийн үйлдвэрлэл, бичлэг хийх болон хөгжим, ая үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа, 3.3 хувийг компьютер програмчлал, зөвлөгөө болон түүнд холбогдох үйл ажиллагааны дэд салбаруудад тус тус үйлдвэрлэжээ.

Төв аймгийн ДНБ-ий үйлдвэрлэлийн аргаар тооцсон тооцоо, 2018 оноор, сая.₮

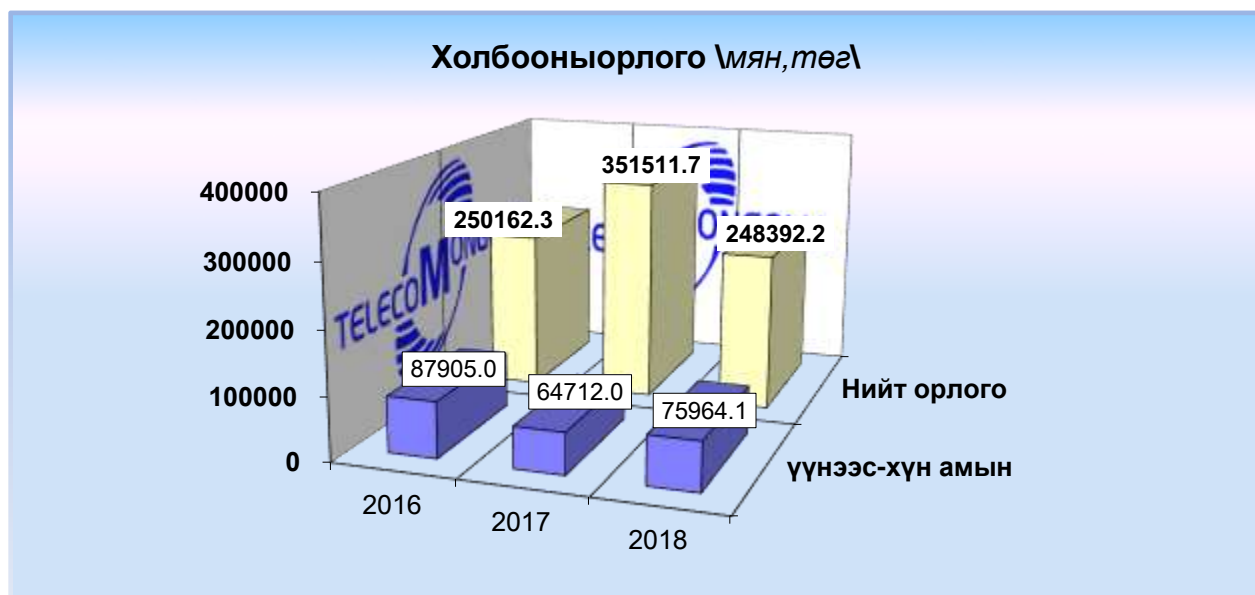
Салбар	2018**						
	Нийт үйлдвэрлэлт	Завсрын хэрэглээ	Нэмэгдэл өртөг (ДНБ)	Нийт цалин хөлс	Үндсэн хөрөнгийн н элэгдэл	Бүтээгдэх үүний цэвэр татвар	ашиг/ холимог орлого
J МЭДЭЭЛЭЛ, ХОЛБООНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	852.1	482.9	369.2	273.3	66.1	0.0	29.8
58 Эх бэлтгэх, нийтлэх үйл ажиллагаа Кино, видео, телевизийн хөтөлбөрийн үйлдвэрлэл, бичлэг хийх болон хөгжим, ая	48.1	19.1	28.9	59.7	1.2		-32.0
59 үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа Өргөн нэвтрүүлэг бэлтгэх, дамжуулах үйл	32.2	31.7	0.5				0.5
60 ажиллагаа	75.2	2.1	73.1	34.6	0.0		38.4
61 Цахилгаан холбоо Компьютер програмчлал, зөвлөгөө болон	668.4	402.4	266.0	179.0	64.9		22.1
62 түүнд холбогдох үйл ажиллагаа	28.2	27.5	0.7				0.7

** ААНБ-ийн жилийн эцсийн тайлан, мэдээнд үндэслэн тооцов.

Холбоо ашиглалтын орлого оны эхний 2018 онд 248.3 сая ₮ болж, үүнээс хүн амаас орсон орлого 75.9 сая ₮ болж, нийт орлогыг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 29.3 хувь буюу 103.1 сая ₮-өөр буурлаа.

Холбооны үндсэн үзүүлэлт. Эхний 2018 онд MAIN INDICATORS OF COMMUNICATION, in the 2018 year

Үзүүлэлтүүд Indicators	2016 он	2017 он	2018 он	2018 2017
Нийт орлого мян-төг <i>Total revenue, at current prices thous tog</i>	250162.3	351511.7	248392.0	70.7%
үүнээс - хүн амын <i>Of which: from population</i>	87905.0	64712.0	75964.1	117.4%
Телефон цэг тоогоор <i>Number of telephones ,to</i>	1134	912	743	81.5%
үүнээс: айл өрхийн	869	410	285	69.5%
Шуудангийн орлого <i>Postal service company</i>	108415.8	106205.9	109539.0	103.1%
үүнээс - хүн амын <i>Of which: from population</i>	97711.5	83806.5	84307.6	100.6%

Дүгнэлт

Аж үйлдвэрийн салбарт 2018 оны гүйцэтгэлээр (оны үнээр) 368.3 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсний 52.9 хувийг уул уурхай олборлох аж үйлдвэр, 45.2 хувийг боловсруулах аж үйлдвэр, 1.7 хувийг цахилгаан хий уур агааржуулалт, 0.2 хувийг ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог, хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагааны дэд салбаруудад тус тус үйлдвэрлэжээ.

Аж үйлдвэрийн салбар 2018 оны гүйцэтгэлээр 1.3 мянган аж ахуйн нэгж, байгууллага идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байгаагийн 7.5 хувь нь аж үйлдвэрийн салбарынх юм. Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 171.7 тэрбум ₮ буюу 28.9 хувийг тус салбар эзэлжээ.

Уул уурхай, олборлох үйлдвэрийн дэд салбарын ДНБ-ий 96.8 хувийг металлын хүдэр олборлолт, 11.6 хувийг чулуу, хүрэн нүүрс олборлолт, 1.2 хувийг уул уурхайн олборлолтын туслах үйл ажиллагааны, 0.8 хувийг бусад ашигт малтмалын олборлолтын дэд салбар бүрдүүлжээ.

Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн зарим гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг өмнөх онтой харьцуулахад 2018 онд шохойн чулуун олборлолт өсөж, гянтболдын баяжмал, төмрийн хүдэр, хайлуур жоншны баяжмал буурлаа.

Алт олборлолт 2018 онд 1158.1 кг болж, өмнөх оноос 229.7 кг-аар буюу 24.7 хувиар, 2015 оноос 97.6 кг буюу 9.2 хувиар, 2012 оноос 1148.3 кг буюу 117.2 дахин өслөө.

Боловсруулах салбарын бүтцийг дэд салбараар авч үзвэл 2018 онд хүнсний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 90.0 хувь, нэхмэлийн үйлдвэрлэл 2.6 хувь, хувцас үйлдвэрлэл 2.2 хувь, арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 1.5 хувь, тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл 2.2 хувь, төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл 0.6 хувь, машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ 0.3 хувийг тус бүр бүрдүүлжээ.

2018 онд өрхийн аж ахуйн түвшинд анхан шатны боловсруулалт хийж энгийн аргаар бэлтгэсэн 120.5 тэрбум төгрөгийн махан бүтээгдэхүүн, 94.6 тэрбум төгрөгийн сүү, сүүн бүтээгдэхүүнийг (тараг, цөцгий, зөөхий, өрөм, шар тос, айраг, бяслаг, аарц, ааруул, эззгий, нэрмэл архи зэрэг) олон улсын аргачллын дагуу энэ дэд салбарт оруулж тооцсон нь хамгийн өндөр хувийн жин эзэлж байгаа юм. Иймээс энэ 2 төрлийн бүтээгдэхүүнүүдийн боловсруулалтын түвшинг нэмэгдүүлэх зах зээлийн өрсөлдөөнд нийцсэн технологийн шийдлийг олж орон нутагт хэрэгжүүлэх нь зөвхөн манай аймгийн төдийгүй улсын хэмжээний тулгамдсан асуудал болсныг онцгойлон анхаарах цаг болжээ.

2018 онд 192.4 мянган литр цэвэр ус, рашаан, ундаа үйлдвэрлэсэн нь 47.4 хувиар буурч өмнөх ололт амжилтаасаа ухрав.

2018 онд барилгын материалын бүтээгдэхүүн болох шохой 1440.7 тонн, хөнгөн блок үйлвэрлэл 77.2 тонн, барилгын хаалга, цонх 740 мян.м² үйлдвэрлэжээ.

Ноос ноолууран бүтээгдэхүүний гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох угаасан ноос 2018 онд 545.6 тонн болж 2017 оноос 123.4 тонн буюу 29.2 хувиар, эсгий 3.2 мян.метрээр буюу 4.6 дахин өсч, эсгий гутал 1265 хос ширхэг болж 2017 оноос 9187 хос ширхэгээр буюу 7.3 дахин буурав.

Арьс ширэн бүтээгдэхүүний гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох савхин гутал 2018 онд 1330 хос, монгол гутал 35 хосыг үйлдвэрлэсэн. Үйлдвэрлэсэн савхин гутлын тоо өмнөх оноос 11797 хос

буюу 8.9 дахин буурсан бол монгол гутлын тоо 3 хосоор буюу 9.4 хувиар буурав.

Оёмол бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг гол нэр төрлөөр нь авч үзвэл 2018 онд монгол дээл, тэрлэг 4.7 мянган ширхэг, ажлын хувцас 14.0 мянган ширхэг, цамц 3.2 мянган ширхэг, платые 2.3 мянган ширхэг, өмд 920 ширхэг, эмэгтэй хослол 3 хос, өмд костюм 3 хос, бээлий 1.2 мянган хосыг тус тус үйлдвэрлэв.

Нийт дүнгээрээ болосруулах үйлдвэрлэлийн салбарын нэмэгдэл өртөг өмнөх оноос 1.1 хувиар өссөн боловч аймгийн нийт ДНБ-д эзлэх хувь нь 1.9 пунктээр буурчээ. Иймээс цаашид баялагийг бодитоор бий болгодог боловсруулах үйлдвэрийн салбарыг бодлогоор дэмжиж, энэ салбарт оруулсан хөрөнгө оруулалтыг хэр үр дүнтэй, зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа тал дээр хяналтаа дээшлүүлэх шаардлагатай байна.

Цахилгаан, дулааны эрчим хүчний дэд салбарт 2018 онд оны үнээр 7.0 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсэн нь аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэлд 1.9 хувийг эзэлжээ.

Барилгын салбар сүүлийн жилүүдэд тасралтгүй өсч байгаа ба өсөлт нь 2017 онд буураад 2018 онд өссөн хэдий ч барилгын салбарын нэмэгдэл өртөг аймгийн нийт ДНБ-д эзлэх хувь өмнөх онтой адил хэмжээнд байна. Барилгын салбарын нийт үйлдвэрлэл хөрөнгө оруулалтын бодлоготой уялдаж байдаг. Цаашид барилгын салбарын өсөлтийг дэмжихийн тулд барилгын материалын үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх нь чухал юм.

Аймгийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (ДНБ)-ий 2018 оны гүйцэтгэлээр 11.5 тэрбум ₮ буюу 1.9 хувийг тус салбар эзэлжээ. Энэ нь өмнөх оноох 0.4 пунктээр буурсан үзүүлэлт юм.

Худалдааны салбар манай аймагт далайцтай хөгждөггүй шалтгаан нь нийслэл Улаанбаатарыг тойрон оршдогтой холбоотой. Иргэд өдөр тутмын хэрэгцээгээ л сум, орон нутгаасаа хангаж бусад хэрэгцээт худалдан авалтаа өргөн сонголт бүхий Улаанбаатар хотын зах, дэлгүүрээс хийдэг. Тиймээс бодлогоор томоохон худалдааны цэгүүдийг аймгийн төв, бусад төвлөрсөн газруудад байгуулбал салбар өсөх нөхцөл болно.

Аймгийн тээврийн салбар 100 хувь хувьчлагдаж, хувийн тээврийн үйлчилгээ үйлчилж байгаа бөгөөд тээврийн ачаа болон зорчигч тээврийн орлого үйлчилгээний хэмжээ бага хэмжээгээр өссөн үзүүлэлттэй гарлаа.

Холбооны салбарын хувьд нийслэлтэй хамгийн ойр оршдог аймаг тул ахицтай хөгжиж ирсэн нь харагдаж байна. Үүрэн холбооны операторууд манай аймагт иргэд хөдөлмөрчдийн хэрэгцээг хангаж ажиллаж байгаа нь нэг талаар сайн үзүүлэлт боловч, зах зээлийн өрсөлдөөн ихтэй, төвдөө төвлөрсөн удирдлагатай тайлан баланс гардаггүй гэдгээр манай статистик мэдээлэлд хангалттай хамрагдаггүй.

Статистикийн хэлтэс

Ашигласан материал:

1. www.1212.mn статистик мэдээллийн нэгдсэн сан
2. Төв аймгийн эдийн засаг, нийгмийн танилцуулгууд
3. Монгол улсын статистикийн эмхэтгэл 2012-2018
4. Хэлтсээс эрхлэн гаргасан судалгаа танилцуулгууд
5. 2010-2018 онуудын ДНБ-ий тооцоонууд